מסורת
טהרת עופות

- מהדורה ב -

©

כל הזכויות שמורות

יו"ל ע"י אגודת "מסורת טהרת עופות"
Masoretto@gmail.com

תוכן הענינים

פתיחה . . . . . א

ברור המציאות בזמנינו . . . . . ג

תמונות תרנגולי בראקל . . . . . כו

תמונות מינים תרנגולאים . . . . . כז

ברור הסוגיא בהלכה . . . . . ל

נספחים . . . . . מה

מכתבי הרבנים . . . . . סד

מסורת טהרת עופות

פתיחה

בושנו במעשינו ונכלמנו בעונותינו וחיל ורעדה תאחזינו, בעמדנו בשער בשליחות מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור ללקט ללמוד ולהציע לפני ישראל קדושים אחת מרמ״ח מצוות עשה, ואחת משס״ה מצוות לא תעשה, שאנו מצווים ועומדים בהם מהר סיני, הלא הם מצות עשה שבספר ויקרא בפרשת שמיני להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובספר דברים בפרשת ראה כל ציפור טהורה תאכלו, והוכפל שם עוד כל עוף טהור תאכלו, ומצות לא תעשה שבספר ויקרא בפרשת שמיני ואת אלה תשקצו מן העוף לא ייאכלו שקץ הם לכם, ובספר דברים בפרשת ראה וזה אשר לא תאכלו מהם וגו׳.

האחריות גדולה שבעתיים בבואנו לעסוק במצוות אלו עבור כלל ישראל קדושים אשר מועטים מאד העוסקים במצווה זו, הן בצד עסק התורה והלימוד בהלכות אלו שהרי פרשה זו כמת מצוות שלא ימצא כמעט העוסקים בה, והן ובפרט בצד המעשי בבירור המציאות שאין רגילים לעסוק בזה כלל, עד שנתברר שגדולה בזה המבוכה עד מאד ד׳ ירחם.

נשתדל בקונטרס קטן זה להציג בפני תופסי התורה בפרט ובפני ישראל קדושים בכלל את ענין מצוות אלו הן מצד

המציאות והן מצד ההלכה, ונקדים חלק המציאות הנצרך לליבון ההלכה, וכדמתאמרא משמיה דהחזו"א שהיה גונז הדפים של החשבונות שהיה נצרך לדברי תורה, וכך גם כל ענין המציאות שנשתדל להביא כאן תחילה בכלל דברי תורה ייחשבו, ואנו בתפילה לפני אדון כל שלא נכשל חלילה בדבר הלכה ונזכה להעמיד הדברים ברורים ויתרבה הדעת לעסוק במצוות אלו ולקיימם כראוי.

והנה כל המעיין בקונטרס זה יראה שלא הלכנו בגדולות והצגנו הדברים הן מבחינת המציאות והן מבחינת ההלכה והן מבחינת ההחלטה איזה עופות לקחת בכובד ראש ע"פ חכמי הדור לתקן הענין באופן הטוב ביותר, אלא שידענו שיתכן שיבואו מערערים שיש להם נגיעות או שאר טעמים כרגיל, ואנו בהדפסת קונטרס זה יצאנו ידי"ח בבירור הדברים כשמלה לפני כל מבקשי האמת. גם הוספנו בסוף הקונטרס נספחים ותשובות על מיני טענות שאולי יטענו, עיין שם.

בירור המציאות בזמנינו

ברור המציאות בזמנינו

א. הדברים ידועים ומפורסמים שיש שינוי מהותי בכל אורחות החיים, שבעבר כאשר חיינו בעולם הטבעי בכל המובנים, כך גם כל אחד היה מגדל עופות בחצירו או קונה משכנו עוף ולוקחו לשוחט לשחוט, וכל אחד ואחד היה מדקדק לקנות רק עופות כשרים. והי׳ נמסר מדור דור, משפחה משפחה, לדעת העופות הנאכלים. וישראל קדושים היו מכירים היטב העופות הנאכלים במסורת מדור דור והיו משמרים עצמם שלא להיכשל ח״ו באכילת עופות שאינם טהורים. יתר על כן גם בפועל היו כל העופות המצויים עופות כשרים, כי התרנגולים המצויים והאווזים המצויים שגדלו בחצירות היו העופות הנאכלים במסורת מדור דור למעט מספר קטן של תרנגולים משונים ומיני עופות בודדים שפרשו מהם ישראל קדושים דור דור [ועי׳ תשו׳ חת״ס או״ח סי׳ קכ״ז ד״ה נמצא שמבואר שרק בדורו בא איזה תרנגול בלא מסורת למקומו].

לצערינו, בשנים האחרונות הכל השתנה וכל העולם עבר מהפך תעשייתי ושינוי עצום באורחות החיים, כאשר הכל נעשה בתעשייה מודרנית ואין לך מוצר בעל ערך שיווקי שאינו נעשה בבתי חרושת מודרניים עם תכנון מודרני ממוחשב ותחשיבים כלכליים של ייעול וניצול מקסימלי של כל פרט שיכול להגדיל את הרווחיות.

המהפך הזה עבר גם על גידול העופות, ומגידול אישי או מקומי עבר גידול העופות לגידול תעשייתי עצום, על כל הכלים המודרניים והמתקדמים ביותר שיכולים להשביח את העופות מכל הבחינות ולהביא לרווח כספי מוגדל. לאחר שנתייסדה התעשייה המודרנית של בתי החרושת לעופות נוצרה תחרות בינלאומית עצומה, מי שיצליח לייצר את

העוף העדיף מבחינה כלכלית. וכל בתי החרושת שנוסדו התחילו להתחרות על כיסו של הצרכן המצוי.

כאן המקום לציין שכיוון שטיפוח עופות להטלת ביצים מוגברת הוא דבר שונה לחלוטין מטיפוח עופות לבשר לאכילה. אי לכך בטיפוח להטלת ביצים אין צורך במאגר גנטי גדול ומסובך ולכך אין סיבה להכליא עופות שונים ומשונים בכדי לייצר את התרנגולת שמטילה ביצים לאכילה. לכן, כל האמור בקונטרס זה הוא אך ורק לעניין עופות הפטם לאכילה ולא לעניין ביצים הנמכרות בשווקים שהן באות משורשרת שונה לחלוטין כאמור.

ב. הדבר התחיל בעיקר לאחר מלחמת העולם השניה. עקב המחסור החמור שנוצר באוכל בכלל ובבשר בפרט, שנגרם בגלל המאמץ המלחמתי של המדינות המרכזיות בעולם, אי לכך הוציאה ממשלת ארה"ב מכרזים לתקציבים למפעלים שיצליחו לייצר את הממיר המוצלח והזול ביותר "מצומח לחי" כלומר מי שיצליח לייצר בעל חי שיאכל מינימום קילוגרמים של אוכל מהצומח וייתן בגופו מקסימום קילוגרמים בשר לאכילה.

ההחלטה של התעשייה הבינלאומית הייתה זהה והתבססה על טיפוח עופות, ומפעלים רבים נענו בשמחה לאתגר והתחילו לייצר עופות יעילים יותר, הדבר התבטא בהרבה נקודות ונפרט כמה מהן:

1. **נצילות מזון** (Food efficiency) **ומהירות הגידול.** מובן ופשוט שעוף שגדל בששה חודשים צורך הרבה יותר אוכל מעוף שגדל בחודשיים שהרי תזונת העוף מתחלקת בין האנרגיה שהוא צורך לעצם קיומו לבין מה שהאוכל משמש להשמין את העוף. אי לכך, כאשר מצליחים לצמצם את זמן גידולו של העוף נוצר רווח כספי

עצום בשל החסכון במזון. נושא זה של חסכון במזון יצר מונח בינלאומי שנקרא "נצילות מזון". כלומר מדד של כמה אוכל העוף אוכל כדי לתת ק"ג בשר. נושא זה של מהירות הגידול כולל הרבה פרטים כי חוץ מהצורך לתעש את העוף ולתת לו את היכולת שיגדל מהר צריך לתעש אותו שיפטם את עצמו, ושלא יפסיק לאכול ,ושלא יהיה שבע אף פעם ועוד נקודות שונות שיוצרות יחד את העדיפות ב"נצילות מזון".

2. **חסכון בכח אדם** - כמובן שעוף שגדל בפחות זמן חוסך המון כח אדם הנצרך לטפל בעופות. בנוסף לכך, דואגת תעשיית העופות שהעוף יוכל לגדול במינימום שטח ובמינימום טיפול כדי לחסוך בכח אדם שבסופו של דבר מוזיל משמעותית את המחיר לק"ג עוף.

3. **סילוק חלקי העוף שאינם נאכלים** - מאחר וההבדל בין משקל העוף השלם על כל מרכיביו לבין המשקל של חלקי העוף שנאכל עמד על כחמישים אחוז, מהנדסת תעשיית העופות את העוף להגדיל את חלקי העוף הנאכלים למקסימום ולהקטין את חלקי העוף שאינם נאכלים למינימום. לדוגמא נוצות, שהמחיר שלהם שואף לאפס, הצליחו ליצור עוף שמגדל מינימום של נוצות וכמות הנוצות הוא בדיוק בכמות מספקת שלא יראה עוף בלי נוצות [שאז יתעוררו כל האגודות של הגנת בעלי החיים לטעון שזה מצער את העופות] וכן לדוגמא את הרגלים [שברוב העולם אינם נאכלים] מקצרים למינימום, וכן הלאה בכל חלקי העוף שאינם נאכלים משאירים רק את המינימום ההכרחי.

4. **הגדלת החלקים העדיפים כלכלית** - כידוע, יש בעוף חלקים בעלי שווי כלכלי מועדף וחלקים פחות. לדוגמא, בארה"ב החזה שמתאים לשניצל שווה הרבה יותר מהחלקים האחרים. אי לכך

מגדילים את החלק היחסי של החזה בהשוואה לחלק התחתון בצורה משמעותית ביותר וכן הלאה.

טיפוח כללי

ג. פירטנו קצת מהתכונות שבתי החרושת לעופות מתחרים ביניהם מי ישיג עדיפות ועליונות כדי לתת לעופות שלהם עדיפות כלכלית ובכך להגדיל את השוק שלהם. בדומה לכך, יש עוד הרבה נקודות שנוגעות לחסכון בגידול העופות, ועוד הרבה פרמטרים שצריך לקחת בחשבון. כגון את כושר ההישרדות של העוף שזוהי סוגיא נוספת שמצריכה הרבה פעילות בדורות של הטיפוח. בד בבד נדרשת פעילות מחושבת שלא לפגוע בכמות ההטלה של הביצים ש"אמהות" הפטם נותנות, שגם זה משמעותי ביותר למחיר הסופי של הפטם, [כי עוף בעל משקל כבד נותן פחות ביצים וצריך להתגבר גם על בעיה זו בשורשרת הנקבות].

נקודה משמעותית בתהליך הטיפוח היא, שהצורך בטיפוח לתכונות מרובות, מצריכה ידע ומשאבים עצומים. כי הכלל הגנטי אומר, שקל ופשוט לטפח לתכונה אחת מסוימת, כגון להגדיל את כמות הביצים השנתית שהנקבה תטיל (ואגב, לכן רבים הם המפעלים שמטפחים תרנגולות להטלה מרובה ומייצרים "מטילות") לעומת זאת טיפוח לבשר לאכילה הוא שונה לגמרי ומצריך ידע ומשאבים עצומים כיוון שהוא כולל פרמטרים רבים שצריכים להילקח בחשבון כמו שפרטנו קצת לעיל, כדי לטפח את העוף לביצועים טובים מבחינה כלכלית. ובזה עוסקות מספר מועט של חברות בעולם עד כדי כך שנכון להיום ישנם בעיקר שתי חברות ענקיות קוב (cobb), רוס (ross) ועוד חברה אחת יותר קטנה האברד (hubbard) שמספקים את כל התצרוכות של פטמים סטנדרטים לכל העולם.

הבעיה של הכשרות

ד. כפי שהסברנו שהטיפוח לביצועים כלכליים טובים של הפטם תלוי בפרמטרים רבים וכפי תוצאות המחקרים המדעיים בתקופה המודרנית, כל תכונה תלויה בגן/גנים מסוימים. כגון לגודל החזה אחראיים מספר גנים מסוימים וכן הלאה לכל תכונה מועילה יש את הגנים האחראיים לתכונה זו, לכן לדוגמא כאשר במין עוף מסוים יש עדיפות גנטית בגודל החזה ובעוף מסוים אחר יש את העדיפות הגנטית ברגליים הקצרות לוקחים זכר ממין אחד ונקיבה מהמין השני ומכליאים אותם והתוצאה בצאצאים תהיה שמספר מסוים של עופות יקבלו את המעלות גם של האב וגם של האם, וכן הלאה, לוקחים את הצאצא הזה ומזווגים ומכליאים אותו עם מין נוסף ואז בצאצאים יתקבלו מספר פטמים עם המעלות של שני הדורות גם יחד. בעצם, אין גבול למה שאפשר להגיע ע״י הכלאות טבעיות על מנת לקבל תכונות יעילות מכל מיני עופות כדי לשפר את המוצר הסופי של פטם בעל עדיפות כלכלית לשיווק. וכמובן שכיום עם הגלובליזציה, כל עוף בעולם נמצא בהישג יד.

וזאת ידע הקורא, שבייצור העופות כל עדיפות בשינוי גנטי הוא נכנס ע״י הכלאות בלבד [טבעי או מלאכותי], ועל כן מה שנכתוב בקונטרס זה בנוסח המדעי של גנים אין הכוונה כלל לנושא של הנדסה גנטית, רק הכנסה ע״י הכלאות פשוטות, וכשנכתוב קו-גנטי או מאגר-גנטי פירושו עופות המצטיינים בגין מסויים שאותו רוצים להכניס ע״י הכלאה בתהליך מחושב, וזו היא הדרך התעשייתית היחידה. ובאמת אחד הרבנים הגאונים שליט״א שנפגש עם ראשי התעשיה העולמית בענין וניסה לברר אולי אפשר להעביר גנים שלא ע״י הכלאות והבהירו לו בצורה ברורה שאין שום דרך אחרת להצליח בתעשיית העופות. גם

כאשר אנו מדברים בתדירות על תעשיה מודרנית ומתפתחת הכוונה היא באסיפת כל המינים האפשריים בעולם, בהיקף הידע העולמי, והתחשיבים מראש של דורות רבים של זיווגים שונים כדי להגיע לעדיפות הרצויה. אבל הפעולה במציאות תמיד תהיה בהכלאת זכר או נקבה, כשפעולה זו חוזרת על עצמה בהיקף אדיר ובכל מיני ויראציות בחישוב מדוייק או בנסיון כדי להגיע לתוצאה הנכספת.

ובכן, כאן נמצאת הבעיה של כשרות העופות. כאשר התוצר הסופי של הפטם שבא לכאורה ללול שמגדלים פטמים ואח"כ לצלחת כעוף תמים הוא באמת לא כל כך פשוט אלא מורכב מהרבה עופות שהוכלאו דורות רבים והוא מוצר תעשייתי ככל המוצרים התעשייתיים של העידן המודרני. והשאלה הקשה והגורלית היא באיזה תרכובת של עופות השתמשו כדי לייצר את העוף המוצלח הזה שנמצא לפנינו? האם עשרות העופות שמהם הרכיבו את הפטם המוצלח הזה כולם כשרים? האם הגויים שעשו ועושים את התרכובות האלו למדו הלכות עוף טהור בסימן פ"ב בשו"ע יורה דעה ונהגו על פי זה? או שזה דומה לסיר שעומד על האש והגוי מכניס לתוכו חתיכת בשר ועוד חתיכת בשר ועוד ועוד, ואין מי שיפקח שמכניס בשר כשר?.

סלקציה (Selection)

ה. הבעיה מתחלקת לשני חלקים. הבעיה הראשונה היא שגם בשורשרת ההתחלתית של העופות שהתחילה לאחר מלחמת העולם השניה, כבר אז כלל לא ברור שהעופות שמקורם בתעשייה האמריקאית והבריטית של אז היו כשרים למהדרין, ולאחר מספר שנים נפוצו לכל העולם ואף אחד לא העלה על הדעת שהעופות מיובאים וצריך לבדוק האם התרכובות שלהם כשרות למהדרין, וזו נקודה מאד כואבת ורגישה,

ונעלם מעיני הקהל באונס גמור שלא עלה על הדעת לבדוק את מקור העופות. והבעיה השניה היא, שככל שעוברות השנים הבעיה מחריפה כי האפשרויות של המפעלים גדלות ומתפתחות משנה לשנה, ותעשיית העופות מתמקדת בשניים או שלושה מפעלים ששומרים על סודיות ברמה גבוהה ביותר ובעיקר בחמש השנים האחרונות שהמדענים הגיעו לפריצות דרך משמעותיות ביותר באפשרות של סלקציה לפי די אין איי (D.N.A) ולוקח הרבה פחות זמן להכניס עופות חדשים לשורשרת, מה שמאפשר להכניס עוף בעל תכונה מבוקשת בקלות יתר, מבלי להפסיד את ההישגים הקיימים. ולכן החששות גדלים מיום ליום ואין אפשרות לדעת האם העוף שאנו אוכלים היום הוא אכן אותו עוף שאכלנו אתמול. [אף שאין כאן שינוי לעין האוכל, מ"מ הם צאצאים של סוגי תרנגולים אחרים כדי להרויח מעט במשקל או רווח אפילו מעט מזמן הגידול ושאר עדיפויות, והחזרתן חזרה לצורתן הטבעית בתוצאה הסופית].

ההישגים של התעשייה

ו. ובכן כהיום בשנת תשע"ו אנו עומדים עם פטם בעל הישגים אדירים של נצילות מזון של 1.9 ק"ג מזון שנותן ק"ג בשר בהשוואה של כ- 4 ק"ג מזון שהיה נצרך כדי לקבל ק"ג בשר לפני התפתחות התעשייה המודרנית, וכ- 35 ימי גידול לעוף שיהיה מוכן לשחיטה בהשוואה למעל 120 ימי גידול שהיה נצרך לפני התעשייה המודרנית.

נכון להיום הסדר הבינלאומי של גידול העופות ובכלל זה גם א"י ושאר ארצות שבהם קהילות הקודש יראים ושלמים הנוהג הוא כך, המפעלים בארה"ב ובאנגליה "מטפחים" ומייצרים "סבתות" ואת האפרוחים האלה הם משווקים לכל העולם במחיר יקר מאד ליחידה. לדוגמא לארה"ק מגיע כל שנה כמה עשרות אלפים "סבתות" והיבואנים

מקבלים זוגות נפרדים זכרים וזוגות נפרדים נקבות של דור הסבתות ומזה הם מייצרים כשני מיליון אימהות מהקו הנקבי וכמאתיים אלף זכרים מהקו הזכרי הנפרד ומוכרים אותם למשקים בארץ שמגדלים אמהות. משקים אלו של האמהות שע״פ רוב הם חברות גדולות, מקבלים מהיבואנים קו זכר ממין מסוים ונקבה ממין אחר שלהלן נתייחס לכל אחד מהם והם מזווגים אותם ומהשני מיליון אמהות הם מקבלים מעל מאתיים מיליון אפרוחי פטמים שאותם הם מוכרים למשקים של מגדלי פטמים שמגדלים אותם עד שמקבלים את המשקל הראוי לשחיטה ואז הם מוכרים אותם לבתי המטבחיים. העופות מתוכננים כך שבאם יבוא מישהוא וינסה לזווג זכר ונקבה של הפטם וירצה להתחכם מלקנות אצל המפעלים בחו״ל זה לא יצליח ולא יתקבל פטם עם אותם ביצועים. יותר משתלם כל פעם לקנות אפרוחים חדשים מהשורשרת המיובאת מאשר לנסות לייצר לבד דור שני.

ז. לאחר שהצענו בפני הקורא הנכבד מקור העופות התעשייתיים בקצרה ואת תהליך ייצור עופות הפטם המצויים בשווקים נשתדל להציע את המציאות של סוגי העופות הידועים כחלק ממרכיבי הפטמים ונציע גם את העופות שאי אפשר לברר האם גם הם חלק ממרכיבי הפטמים, וכן נעלה בקצרה גם את הנושא של השתלת גנים שאמנם הוא אסור ע״פ חוקות הגויים ברוב המדינות וגם אין אתנו יודע עד מה להלכה האם הוא גורם לאיזה חשש של כשרות או לא אלא כדי שלא יחסר הידע בנקודה זו שאולי יש שמתעניינים בזה נתייחס בס״ד בהמשך בכמה משפטים גם על נושא זה.

בהמשך למה שכתבנו לעיל, הסיבה שמשתמשים עם שורשרת נפרדת שמשמשת לייצור של הזכר שהוא אבי הפטמים ויש עוד שורשרת נפרדת שמשמשת כדי לייצר את הנקבה של הפטמים, כי יש ביניהם

שוני גנטי מהותי וזה מתוכנן כדי לתת את התוצאה המיטבית בזווגן יחד בדור האחרון ואין כאן המקום לפרט את תכונותיהם של כל אחד מהם ואיך יחדיו הם נותנים מקסימום כדאיות כלכלית, [אך הדבר היסודי הוא כי בקו הנקבי צריך לשמור גם על יכולת ההטלה של הנקבה כדי שתתן מקסימום ביצים לפטמים ומשא"כ בקו הזכרי שמטפחים למקסימום בשר].

השם של הזכר הוא קורניש (Cornish) והשם של הנקבה הוא רוק (Rock), אמנם השמות האלה אינם מייצגים את כל התערובות האפשריות הקיימות בפטמים אבל נשתדל להציג את ה"קורניש" המקורי שהוא היה אחד מעופות היסוד של תעשיית העופות המודרנית ואת ה"רוק" המקורי שגם הוא היה אחד ממרכיבי היסוד של העופות המודרניים כמו"כ לא ידוע האם הקורניש המקורי הוא נמצא יותר בקו הזכרי התעשייתי והרוק בצד הנקבי או להיפך בשלבים שונים של הטיפוח הוכנסו זה לזה וזה לזה אלא שתכונת יסוד אחת של ה"קורניש" שימרו לזכר, ותכונת יסוד אחת של הרוק שימרו לנקבה ועל שמם נקרא הזכר קורניש והנקבה רוק.

קורניש

ח. שמו המקורי של הקורניש הוא 'אינדיאן גיים' (Indian Game) התרגום המילולי הוא משחקי המזרח הרחוק כלומר שהקורניש הוא עוף שע"פ שמו וע"פ המפורסם אצל הגויים הוא יצור שנוצר ע"י תערובת של עופות מהמזרח הרחוק וליותר דיוק מאוסף של תרנגולי קרב מהמזרח, [לנקודה זו של שמו של העוף יש מקור בהלכה חולין ס"ב ע"א היה בקי בהם ובשמותיהם ופירש"י שאפילו ביודע שאינו דומה לעוף טמא אם שמו כעוף טמא חוששין שמא מינו הוא ונפסק בשו"ע סי' פ"ב].

רוק

ט. הרוק המקורי שמו הוא פליימות׳ בארד רוק (Barred Plymouth Rock) כפי שרשום בספריהם של הגויים יש בו ג״כ תערובת של עופות מהמזרח הרחוק אלא שהיה אפשר לדון האם לקבל את גירסתם או שלא לפסול אותם כי אין לגויים נאמנות לאסור כל זמן שאין ריעותא בעוף עצמו כמבואר בשו״ע יור״ד סי׳ ט״ז (*) אך דא עקא שיש שתי ריעותות שמוכיחות לכאורה שגם הרוק המקורי מורכב מעופות מהמזרח הרחוק: א. שאפילו הפלימות׳ בארד רוק הטבעי [דהיינו לא מבתי החרושת לפטמים] מגיע למשקל של 5 ק״ג ומעולם לא היה תרנגולת בתפוצות ישראל במשקל זה ורק העופות בתערובת מהמזרח הרחוק מגיעים למשקלים כאלו. ב. הצבע של הביצים שלהם. שהוא חום כהה חזק וזה סימן מובהק של העופות מהמזרח הרחוק [ולפלא שזה לא היה ידוע בהרבה מקומות של תפוצות ישראל והיו אוכלים ביצים חומות אע״פ שכבר בפרי תואר סי׳ פ״ו סק״ד כתב שאין לאכול ביצים כהות, ורואים שלא היה להם תרנגולות שמוחזקים בכשרות שיטילו ביצים כהות ועוד עיין בכף החיים סי׳ פ״ו אות כב׳ וכג׳ שמבואר בשם בית הדין שבירושלים בתקופתו ומפי מהר״ש צרור שביצים מתרנגולות שבמסורת אינם נוטין לירקות או לשחרות, ועיין גם בברכי יוסף שם. יצויין שכל האמור הוא בביצים בצבע חום חזק מאוד ויש נוטה לשחרות ממש אבל מה שהיו אוכלים חום קצת אין אנו דנים בזה עכשיו].

עופות נוספים

י. כמו שכתבנו כבר, לצערינו עופות אלו ה״קורניש״ וה״רוק״ כבר

(*) עי׳ בנספחים נספח ד׳ בענין נאמנות גוי ובאיזה אופן יש להתייחס לנמצא בספרי הגויים בענין תערובות העופות.

נמצאים בשימוש תעשיית העופות הבינלאומית עשרות שנים ולא עלה על דעת ישראל קדושים שהעוף התמים שנמכר בכל העולם הוא תערובת ממינים אלו, אך כמו שכתבנו שככל שעוברים השנים והתעשייה והמדע מתקדמים התערובות החדשות נהיות יותר ויותר אפשריות, והסודיות נעשית יותר ויותר חזקה. ויתר על כך שבניגוד לכל ענפי המדע שהמחקר והפיתוח נעשים גם בפומבי באוניברסיטאות שלהם, כאן כמעט את כל המחקר והפיתוח עושות חברות הטיפוח הבודדות בעצמם ולעצמם [או חברות שמנסות לייצר איזה שהיא עדיפות ע״י הכלאות וטיפוח ומוכרות את המוצר לחברות הגדולות ראה להלן].

ואין באפשרות שום מערכת כשרות לקבל שום מידע אמיתי על הנעשה בתוך החברות ובאיזה עופות נוספים חוץ מ״הקורניש״ ו״הרוק״ הם משתמשים ומכליאים, וק״ו שאין באפשרותו של שום מומחה מבחוץ להביא מידע מהימן על מיני העופות המוכלאים מחשש של תחרות מסחרית ואפילו בחברות עצמם מועטים היודעים או שאין גם שם אף אחד שיודע על כל ההכלאות שנעשו, והסיבה לכך היא שכאמור בנוסף לפיתוח העצום הנעשה בחברות עצמם הם קונים בסכומי עתק שורשרות של עופות [עסק זה התפתח מאד בחמש שנים האחרונות] מכל מי שמצליח להביא לאיזה שהוא הישג נקודתי בעופות, כך שלא מעניין אותם ואינם יכולים לדעת כל כך את ההכלאות שהמוכר עשה והם מתמקדים בעיקר בתוצאה, כלומר, תביא מוצר עם תכונה מסוימת בעלת עדיפות אפילו עדיפות קלה, ותתוגמל בהתאם, והם כבר יכליאו את העופות האלו בשורשרות שלהם ויעבירו את היתרון כולו או מקצתו לשורשרות שלהם ויפיקו את התועלת הכלכלית של הקו החדש שקנו [לדוגמא: מטפח בפינלד הגיע לאחרונה להישג מסוים בנצילות מזון ומיד היו שם ראשי תעשיית העופות הבינלאומית לבדוק את ענין המחיר והכדאיות ולא נראה שהם באמת יודעים איך הוא הגיע לזה].

הנושא התפתח כל כך שאין שום אפשרות לדעת איזה עופות חדשים מגיעים לחברות הגדולות השולטות על שווקי העולם מאחר שכל שורשרת שמטופחת או נמצאת בכל רחבי העולם מגיעה לידיעתם, ובאם הם רואים איזו שהיא תועלת שיכולה להיות מהכלאתם בשורשרות המשווקים על ידם, מיד יקנו אותם בכל מחיר. לאחר מאמצים מרובים שלא יתוארו יש קצת מידע בנושא וקבלנו מנשיא חברת רוס הבין לאומית הצהרה בנוסח זה: *הדרך היחידה להיות בטוח מאיזה מיני עופות מורכבים העופות שהנכם מעוניינים בהם, היא אך ורק ע"י פיתוח קו עופות חדש עצמאי... .*

שלילת אפשרות של הכלאות

יא. מאחר והמצב הוא שכל מין עוף שמפיק איזה תועלת יוכלא בתוך התערובת של העופות המשווקים ברחבי העולם לכן כאשר אנחנו רוצים לדעת איזה עופות לא מוכלאים בפטמים שלנו. ולאור המצב הנתון הדרך היחידה לשלול הכלאה של עוף מסויים הוא בידע מקצועי שיאשר שעוף זה אי אפשר בשום אופן להכליא בשורשרת העופות הקיימת [ובהנחה ברורה ואמיתית שאין חשש שייצרו שורשרת חדשה לגמרי מעופות שאינם יכולים להכליאם בתוך השורשרות הקיימות כי אז יצטרכו לוותר על כל ההתקדמות שהם השיגו במשך עשרות שנים וזה לגמרי לא מציאותי ובלתי אפשרי וכאמור להלן זו גם הסיבה שככל שהמדע מתקדם גובר החשש של הכלאת מיני עופות חדשים בתדירות יותר גבוהה כי הסלקציה הנצרכת אח"כ היא הרבה יותר מהירה וידרשו פחות דורות להגעתם לשוק. ולדוגמא, כאשר מכליאים עוף חדש לשורשרת ולוקחים להקת אימהות מהעוף החדש ומזווגים עם הזכר של שורשרת היסוד הקיימת בחברה, התוצאה בצאצאים תהיה להקת עופות מעורבת ביתרונות של העוף החדש וביתרונות של שורשרת היסוד

הוותיקה אבל יהיה בו גם מהמגרעות של העוף החדש שהרי אינו מטופח לפטם עשרות שנים כמו השורשרת הוותיקה אי לכך חייבים לעשות סלקציה מחודשת להגיע להישגים מושלמים שהיו בלהקה הותיקה יחד עם היתרונות של העוף החדש, [ובנושא זה כאמור לעיל חלה התפתחות עצומה בשנים האחרונות ע״י סלקציה דרך הדי אן אי שכאשר מבצעים את הסלקציה על פי זה, זה מקצר מאד את התהליך של חזרת הלהקה המוכלאת מחדש לרמה שהייתה לפני ההכלאה בתוספת היתרון החדש שהושג בהכלאה החדשה].

אפשרות של הכלאות

יב. הקב״ה ברא את עולמו מינים מינים שלא יתערבו זה בזה ויוולדו מהם כלאיים ויצר הקב״ה ג׳ מחסומים למנוע ערבוב מינים:

א) שכל מין יש לו מרחב מחיה משלו ולהקות להקות בגידולם הטבעי וכמו שאמרו חכמינו ז״ל לא בחינם הלך הזרזיר אצל העורב אלא מפני שהוא מינו (חולין ס״ה) ולכן אין מצויים המינים להתערב זה בזה.

ב) האמור בגמ׳ (חולין קכ״ו בכורות ט) כל שזיווגם ועיבורן שווה מתעברים ויולדים זה מזה ומכאן למדנו שכל שאין זיווגן שווה [שזה כולל הרבה פרטים] דהיינו שצורת הזיווג אינו דומה מין אחד למשנהו ולכן טכנית אינם מזדווגים יחד וממילא התוצאה שאין צאצאי כלאיים מצויים, ובאלו באם יעשו הזרעה מלאכותית יתעברו.

ג) שאין עיבורן שווה שכוונת חז״ל הוא על זמן העיבור, אבל יש עוד נקודה שצריכים ה״כרומוזומים״ (Chromosomes) להיות תואמים שאם יש שוני מסויים ביניהם בזה אע״פ שיבוא מישהו ויעשה הזרעה מלאכותית ג״כ לא יהיו צאצאים או שיהיו צאצאים עקרים כדוגמת הפרד, עקב האמור סביר להניח שא״א לעבר נשר מתרנגול ולגדל

דורות מוכלאים משניהם וכן מינים נוספים מהעופות הטמאים סביר להניח שלא יצליחו בהזרעה מלאכותית להפיק צאצאים פוריים. אמנם הידע על אפשרות הכלאה בעופות בפועל שיש כהיום מניסויים הוא מאד מוגבל כי בניגוד למיני בהמות וחיות שמספרם הכולל הוא עשרות מינים ונעשו ניסויים בכולם או כמעט בכולם [בגן החיות בירושלים עשו הזרעה בין ארי׳ לטיגריס וגידלו דורות של צאצאי כלאים פוריים וזה דוגמא מהמציאות שבאם יכניסו אותם לכלוב יחד לא יהי׳ צאצאים אבל בהזרעה מלאכותית הגיעו לצאצאים פוריים] אבל בעופות המצב שונה לגמרי כיון שיש אלפים אלפים של מיני עופות בעולם ואין ידע מבוסס מי מתעבר ממי בהזרעה מלאכותית [סביר להניח שבתוך החברות הגדולות של ייצור עופות יש הרבה ידע שאינו מפורסם בחוץ מאחר שכמובן הם אינם מפרסמים את הניסויים והפעילות שלהם].

הכלאות בין מינים הנקראים כהיום "תרנגולאים"

יג. כאשר אנחנו קוראים כאן את העוף תרנגולאי אין כוונתינו לתרנגול הכשר שהי נאכל מימות התנאים והאמוראים אלא הכוונה למה שקוראים משפחת התרנגולים המורחבת שיש להם דמיון מה לתרנגול או שנתנו שם תרנגול למין עוף שמצאו באיזה מקום בעולם והוא מצליח להעמיד צאצאים פוריים בהכלאה עם התרנגולאים.

המשפחה שנקראת כהיום תרנגולאים [שהם מזדווגים זה עם זה או לפחות בהזרעה מלאכותית יתנו צאצאים פוריים] היא משפחה מורחבת מאד לכל הפחות בעלת כמה מאות מינים, שאם באנו לדון האם הם כולם מין אחד לענין כלאיים, ברור הדבר שעל רבים מהם נוכל לפסוק בוודאות שהם שני מינים שונים בהחלט ולוקין על הרבעתן משום

כלאיים. השוני הוא גם במראה, בהתנהלותם ובפרטים רבים, ועל רבים מהם נשאר בספק דאורייתא האם השוני הוא גדול כל כך שלוקין על הרבעתן משום כלאיים או לא. (ועי׳ בסוף הפרק תמונות לדוגמא).

תרנגולאים אלו כוללים הרבה מיני עופות שלא היו ידועים בדורות שעברו מימי רבותינו זכרונם לברכה ולכן אנחנו לא יודעים האם הם עופות כשרים או לא, ויש הרבה תרנגולאים שהיו ידועים בימי רבותינו זכרונם לברכה והם מנעו את ישראל מלאכלם מחמת שהם שונים מהתרנגולים הכשרים [כגון הפערל הינר שבתשו׳ חת״ס או״ח קכ״ז באמצע נידון השיעורי ביצה, והרבה כיו״ב בתשו׳ הפוסקים] ויש מהם גם כאלו שהם ידועים כעופות טמאים ממש כמבואר בתשו׳ מהרי״ל סי׳ צ״ה ובעוד קדמונים.

המציאות בפועל

יד. ע״פ האמור, המצב הנתון הוא שיש עופות שהם בחזקת עופות האסורים באכילה שכבר נמצאים בשימוש בהכלאות של התעשייה העולמית לעופות, ויש עוד הרבה הרבה עופות שהם אסורים באכילה, שאי אפשר לדעת בשום אופן האם הכליאו אותם בעשרות השנים האחרונות [ובפרט בחמש השנים האחרונות] בפטמים שלנו או לחילופין האם יכליאו אותם היום או מחר בפטמים שלנו. גופי הכשרות שניסו לבדוק בתוך חברות הענק נתקלו בתחילה בסירוב מוחלט מלשתף פעולה ולגלות את האמת ולאחמ״כ אמרו שהם מכליאים **רק** כחמישים מיני עופות, ושוב אמרו שאינם מכליאים שום תוספות חדשות ושוב כשבאו לסייר תפסו אותם שרימו בכל מיני רמאויות וכאמור להלן שבין כה אין בכל רגע נתון במפעל את העופות בעצמם שאותם הכליאו בעבר כיון שהם כבר מוכלאים לדוגמא מלפני שנה ולפני שנתיים וכו׳ וגם בהרבה מקרים הם מגיעים למפעלים כשהם כבר מוכלאים, כמו שכתבנו לעיל.

ההתעוררות לתקן כשרות העופות

טו. לאחר שהתברר הדבר הנורא הזה שתחילת ההתעוררות נעשה ע״י מרן גאון ישראל בעל שבט הלוי זצ״ל בתשובה בחלק ט׳ יו״ד סי׳ קי״ג ורבינו זצ״ל היה מעורר ומבקש בתחנונים שיתקנו העניין שיהיו העופות בהשגחה מעולה ללא חששות אלא שאז כשרבינו זצ״ל עורר על כך סברו שהבעיה היא בקו הזכרי של הפטמים בלבד וחשבו שלפחות הנקבה שבהם משתמשים לייצור הפטמים היא רק מהתרנגול הישן הכשר למהדרין ונמצא שהוא תלוי בספק שבשו״ע יור״ד סי׳ ט״ז ס״ב ובדין זו״ז גורם בבכורות ז. דמספקא לן האם חוששין לזרע האב ולפי״ז כשהאמא כשרה והאבא אסור הוא ספק איסור ואז יש לצרף עוד ספק שאולי בכל זאת במקרה הזכר הוא גם כשר ויש כאן ספק ספיקא ועל זה כתב רבינו השבט הלוי זצ״ל שאין להעמיד כל העופות של ישראל קדושים על היתרים כאלו בקביעות.

אמנם דא עקא שכעת התברר בבירור כמו שכתבנו שכל הנידון הוא גם על הקו הנקבי ואין שום ידיעה שהוא מעופות כשרים ואדרבא כפה״נ גם בקו הנקבי מוכלאים עופות אסורים וא״כ אנא אנחנו באים.

מסורת טהרת עופות

טז. ועמד זכותו של אותו זקן רבינו הגדול בעל שבט הלוי זצ״ל שעל ידו נתעוררו ויסדו את אגודת ״מסורת טהרת עופות״ ע״י ועדת השחיטה והרבנים של העדה החרדית שליט״א בצירוף עוד רבנים ועוסקי בצרכי ציבור באמונה שליט״א ובחסדי שמים שבין אלה שנתעוררו אנשים ידועים לשבטיהם שנתברכו מן שמיא בשפע של אפשרות ממונות כי רבה ההוצאה מאד מאד, ומתחילה היה נראה

כאומרים מי יעלה לנו השמימה ויורידה לנו להחזיר מסורת טהרת העופות לעם קדוש אלא שבחסדי שמים המרובים שהביא אותנו עד הלום הננו בזה בבשורה טובה לישראל קדושים שאנו מצפים בקרוב לעשות רצון אבינו שבשמים ולספק לעם קדוש עופות כשרים למהדרין במסורת טהרה כמבואר בש"ס חולין וכנפסק בשו"ע יור"ד סי' פ"ב, וע"פ הוראת גדולי ומאורי הדור שליט"א.

חיפוש העופות

יז. עוד בחיי חיותו של מרן שבט הלוי זצ"ל יצאו אנשי "מסורת טהרת עופות" לחפש במקומות נדחים ברחבי העולם שעדין לא הגיע לשם המודרניזציה ועדיין כל אחד מגדל תרנגוליו בחצרות למצוא עופות כשרים למהדרין שנקיים מחשש הכלאות שונות.

ראשית דבר החיפוש היה לקבוע ע"פ מרנן ורבנן ובעלי ידע את צורת התרנגול הרגיל שזהו תחילת הענין שאם העוף הבא לפנינו אינו כצורת תרנגול הרגיל מימות עולם אין מה לדון על הכלאותיו כיון שהוא עצמו הוא האסור כמבואר בפוסקים [ובאמת שעניין זה הוא פשוט והרבה אנשים אפילו שאינם מתמצאים בעופות יכולים לומר כשנביא לפניהם העופות האם הוא בצורת תרנגול רגיל או שהוא משונה, ראה בתמונות המצורפות בסוף הפרק], הדבר השני היה לברר האם העוף הבא בפנינו וצורתו כצורת תרנגול רגיל הוא באמת תרנגול רגיל נקי או שהוא מוכלא מעופות נוספים שאין ידוע כשרותם.

ובתחילת הדרך שמו אנשי מסורת טהרת עופות פניהם למדינות שהיו תחת השפעת רוסיה הקומוניסטית ששם תהליך המודרניזציה היה הרבה פחות מבמדינות המערב וכיו"ב, בתקווה למצוא שם את העופות הכשרים המבוקשים.

אלפי מילין נסעו אנשי אגודת מסורת טהרת עופות וספר תורה כשרה בידם לחפש לקיים מה שכתוב בתורתינו הקדושה והבדלתם בין הטהור ובין הטמא והגיעו למקומות נדחים ביותר שעדיין משתמשים להאיר בנרות כבשנים קדמוניות אמנם מה שנתגלה הוא שגם במקומות נדחים שאמנם נמצאו שם בחצרות תרנגולים שמתאימים לתרנגולים שבמסורת טהרה אבל היו כפרים רבים נדחים שנמצאו שם גם עופות שאינם כשרים וגם עופות מוכלאים מעופות שאינם כשרים ובבירור אצל הווטרינרים הממשלתיים האחראיים במקומות אלו מזמן הקומוניסטים התברר שהקומוניסטים ברצותם להגדיל את תפוקת הבשר בחצרות של הכפרים הרבים שבשליטתם שלחו ביצים של עופות שאינם כשרים שישביחו בתערובתם את התוצרת ויהא לאכילת הכפריים [שמהם היו הקומוניסטים סוחטים את תוצרתם] אמנם נמצא חצרות ומקומות ובפרט כפר אחד נידח מאד מוקף נהר סביבו שהיה ניתן להניח שלשם לא הגיעו עופות שאינם כשרים.

ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים

יח. בנוסף לכך התענינו אנשי מסורת טהרת עופות על כל העופות הנמצאים בעולם האם ניתן למצוא מיני תרנגולים נקיים מחשש הכלאות וכך הגיעו למועדונים של "משמרי עופות" והתברר שישנם בעולם קבוצות שונות של גויי הארצות שהם משוגעים לאותו דבר לשמר מינים של עופות שונים כדי שלא יוכחדו מן העולם וכל קבוצה מחבבת מין מסוים שעליו היא שומרת שיתקיים בלא להתערב בעופות אחרים, ואז הגיעו אנשי מסורת טהרת עופות לתערוכת תצוגה המתקיימת אחת לשנה במדינת אנגליה בעיר ברמינגהאם (Birmingham) ששם מתאספים הרבה מהמשמרים הנ"ל להציג את העופות שלהם. ולאחר התערוכה התחילו לברר אצל המשמרים איזה מהעופות הם זן טהור ללא הכלאות

כי גם המשמרים אינם משמרים דווקא מין טהור שלא היה בו הכלאות אלא שמשמרים צורת עוף מסוימת שזהו התקן של העוף הזה וע״ז הם שומרים שיישאר כך ולא תתקלקל הצורה ע״י תערובות מינים אחרים.

מסורת טהרת עופות

יט. לאחר כל החיפושים דלעיל ובירורים יסודיים ומקיפים על כל המשמרים עלה ביד המתעסקים שכפי הנראה בבלגיה וגרמניה שבצד הסמוך לבלגיה ישנו תרנגול בצבעי הבראקל הנקרא בפי כל תרנגול ערבי שמשומר ביותר והוא תרנגול טהור ונקי ללא הכלאות של מינים אחרים ושמרו אותו רבות בשנים ולפי התמונות ראו שצורתו ממש כצורת העופות שבמסורת שהיו נאכלים בכל תפוצות ישראל באשכנז פולין והונגריה וליטא וכן בארה״ק טורקיה מרוקו ועוד.

ואז נשלחו שלוחים להביא את העופות כדי שנראה את העופות עצמם ומסקנת הדברים היה שאכן נכון הדבר שצורתם כצורת העוף שבמסורת טהרה כמבואר בשו״ע והתחילו הת״ח הפורשים מהעופות התעשייתיים לאכול את העופות האלו כדין עוף טהור בדוק למהדרין והגיעו למסקנה שזה עדיף על פני חיפוש במקומות הנידחים.

ענין המסורת על התרנגול בצבעי בראקל - תרנגול ערבי

כאן המקום להבהרת הענין שיש רבים שטועים בו כאשר שומעים שהעוף שבמסורת שהובא ע״י חברת מסורת טהרת עופות נקרא בראקל, חושבים שהוא מין עוף מסויים ששמו בראקל אלא שגם לעוף זה יש מסורת והעידו עליו גדולי הדור שגם הוא היה נאכל ולכן מותר לאכלו כי עוף טהור נאכל במסורת, ואין בו חשש תערובות, ולכן לתיקון ענין מסורת העופות בכלל ישראל צריך להתחיל לאכול עוף זה דוקא.

אבל באמת האמור הוא טעות גמור שאין כאן שום ענין של עדות על מסורת על עוף הנקרא בראקל, אלא שהתרנגול בצבעי הבראקל הוא התרנגול הפשוט והרגיל שאכלו אותו בכל תפוצות ישראל מדור דור. וכאן הבן שואל אם כן למה נקרא שמו בראקל שהרי אנו אומרים שהוא הוא התרנגול הרגיל שהיו כל קהילות הקודש אוכלים אותו בכל מקומות מושבתם באשכנז ובפולין במרוקו ובתוניס בהונגריה וליטא ולא שמענו מעולם שם זה שיקרא התרנגול בראקל, והתשובה היא מאד פשוטה שאכן אין כזה שם של מין שנקרא בראקל אלא שבהרבה מקומות בעולם היו מתייחסים מאד ליופי של תרנגולי החצר הרגילים והדבר מתבטא ביופי של הצבעים שהרי יש בתרנגולים שהיו אוכלים מדור דור תערובת של כל הצבעים ולפעמים נמצא תרנגול רגיל שמהודר ביופיו [כמו שיימצא אדם ששער ראשו יפה מאד בצבעו ובצורתו] ואפשר לקחת את התרנגול עם הצבע היפה ולחפש גם תרנגולת בצבע היפה ולזווגם ויש סיכויים טובים שהרבה מהוולדות יצאו מהודרים ביופי צבעם ומהם אפשר לגדל דורות של תרנגולים יפים וכן יש בעוד כל מיני נקודות של יופי שאפשר לחפש בתרנגולים ולגדל מהם דורות ובהרבה מקומות ומדינות בעולם עשו כן ובמקום אחד שנקרא בראקל גידלו עופות יפים בעיני תושבי המקום ויקראו שמו בראקל [אפילו שמתחילה היה שם אחר למקום וקראו שם המקום ע"ש התרנגול היפה שלהם]

סוף דבר הבראקל אינו מין עוף אלא התרנגול הרגיל שאכלו כל ישראל במושבותם והטעם שהעדיפו מרנן ורבנן להורות לחברת מסורת טהרת העופות ולהביא תרנגול זה דוקא הוא מחמת השמירה יתרה שהגויים שומרים אותו שלא יהא בו תערובות כי הם אינם רוצים לאבד את יופיו וברוך המקום שמסר עולמו לשומרים.

הבירורים וההשגחה המקפדת של ועד השחיטה שע"י העדה"ח

כאמור שבעת שהתעוררה השאלה ע"י מרן שבט הלוי זצ"ל היו סבורים שהשאלה היא רק על הזכרים בלבד ולא ידעו שיש בעיה גם בנקבות ומחמת שלא מצאו פתרון מניח את הדעת איך לתקן הענין נמשך הדבר כמה שנים, אך זה עכשיו בשנים האחרונות כשנודע הדבר שהבעיה הוא גם בקו הנקבי כדלהלן נצטוו רבני ועד השחיטה של העדה החרדית ע"י רבותינו מרן הגאב"ד הגרי"ט וויס שליט"א ומרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א וחברי הבד"ץ שליט"א, שמוכרחים למצוא פתרון ולהחזיר מסורת טהרת עופות למקומה. כמובן שעלה גם הרעיון לנסות להשתמש בעופות הללו שכבר משתמשים בהם כמה וכמה ת"ח וגדולי הרבנים.

כ. בועד השחיטה התחילו שוב את הבירורים מהתחלה על העופות שכשרים למהדרין מצד המסורת טהרה ומחמת הקושי העצום שיש בלהביא ולהגיע לכמויות עבור כל ציבור יראי ד' המדקדקים לאכול משחיטת העדה החרדית את העוף הנ"ל שכבר אכלו אותו כמה וכמה ת"ח, התחילו גם לברר ולחפש אפשרויות נוספות שיוכלו להתחיל עם כמות מספקת וחברה מאורגנת שתספק את היסוד לעופות במסורת טהרה והועלו כמה הצעות של עופות שגדלים בחברות קטנות באירופה ובארה"ב שמגדלות עופות למכירה לאנשים שרוצים לגדל עופות בחצרות.

אמנם לאחר בירור ועיון מעמיק ע"פ הכרעת מרנן הגאב"ד והראב"ד שליט"א הגיעו רבני ועד השחיטה למסקנה שמאחר ומדובר בעניין היסוד של העופות לעם ישראל לדורות, אין להתפשר לקחת עופות מחברות אלו שיש מהעופות הגדלים אצלם שלטענתם הם

עופות ללא הכלאות, אעפ"כ כיון שע"פ דעת תורה נראה שהעופות הנ"ל שגדלים בחצרות אצל המשמרים עדיפים מהם לכן אין להתחשב בקושי העצום שיש בזה, וצריך להביא בדווקא את התרנגולים בצבעי הבראקל. ובכן, יצאו חברי ועד השחיטה של העדה החרדית לדרך לכדי לברר בירור סופי במקום גידולם של תרנגולי הבראקל בחצרות ולהחליט סופית האם אכן זהו העוף המהודר ביותר שבו יחזירו מסורת טהרת עופות למקומו כנפסק בשו"ע יור"ד סי' פ"ב.

הסייעתא דשמיא בבירור הסופי

כא. ובכן יצאו שלוחי ועד השחיטה שלוחי עם ישראל למקום גידולם של העופות בצבעי הבראקל והתחילו בבירור יסודי ומקיף בשטח וכך בס"ד התחנה הראשונה היה אצל מגדל זקן ותיק מאד שהעופות שלו הם כבר כמה וכמה דורות עשרות עשרות בשנים אצלו והוא משמרם מאד בקנאות עד כדי התמכרות מוחלטת שלא יהיה ח"ו שום תערובות בעופות שלו ויישאר הזן נקי לחלוטין. יתר על כך, התברר שהם מנהלים כתב יוחסין דור דור על העופות שהם מגדלים ופנקסם מלא ברישומים של הדורות שגידלו בלא שום אפשרות של תערובת. מגדל זה היה מקור ראשון להחלטה הסופית שאכן מדובר במשהו אמין ביותר וברוך המקום שמסר עולמו לשומרים. בהמשך הבירורים ובס"ד של עזרה מצד המגדלים הגיעו שלוחי ועד השחיטה למסקנה שאע"פ שאכן העופות האלו מעולים ביותר מבחינת המסורת מ"מ צריך לבדוק כל מגדל ומגדל בנפרד ולהחליט בישוב הדעת ובעיון האם לאשר אותו ספציפית לקחת ממנו עופות ליסוד הלהקה של מסורת טהרת עופות. ובכן, התחילה עבודת הקודש בעיון ובדקדוק לעבור ממגדל למגדל ולחקור מהיכן העופות שלו האם אין חשש של תערובת

ביניהם ולבדוק את ספר היוחסין שלו וכו׳ וכו׳, וכך עברו בעיון ובדקדוק ממגדל למגדל אשר כל אחד מהם מחזיק מספר מועט של תרנגולי בראקל בחצרו ומשמרן באדיקות ובסוף התהליך נמצאו מספר מועט של מגדלים מאושרים שברור שהם משומרים היטב בלי הכלאות ממינים שונים, ועלה בהסכמה שאך ורק מאלו יתחילו בגידול עופות למהדרין מן המהדרין לציבור יראי ה׳ שרוצים לקיים התוה״ק בלי להזדקק לקולות והיתרים.

הודאה על העבר ותפילה על העתיד

כב. אין לתאר ולשער את גודל היגיעה והעמל במשך הדרך להגיע למטרה קדושה זו להביא עופות אלו לארץ הקודש ולהתחיל בגידול מיוחד עבור קהילות הקודש המדקדקים במצוות, תחת ההשגחה המהודרת של העדה החרדית בצירוף חכמי בני ברק שליט״א. ואנשי בשורה אנו היום שבחסדי ה׳ כי לא תמנו הגיענו עד הלום שמתארגנים אי״ה לשחיטת העופות האלו שגודלו במיוחד במסורת טהרת עופות למהדרין כמבואר בשו״ע יור״ד סי׳ פ״ב.

זה היום עשה ה׳ נגילה ונשמחה בו שאנו זוכים להארת פנים מבורא כל העולמים להחזיר עטרת מסורת טהרת עופות לעם קדוש ובתפלה על העתיד שלא נכשל ח״ו והקב״ה ישלח ברכה והצלחה במעשה ידינו להמשיך ולעטר את ישראל בתפארת מצוות אלו של כל צפור טהורה תאכלו, והבדלתם בין הטהור ובין הטמא ומצוות לא תעשה ואת אלה תשקצו מן העוף לא ייאכלו שקץ הם לכם ובזכות קיום המצוות כתיקונם נזכה לראות במהרה בנחמת ציון וירושלים ובבניין בית הבחירה להקריב עופות טהורים תורים ובני יונה בכלל כל הקרבנות במהרה בימינו, אמן.

תמונות תרנגולי בראקל

תמונות מינים תרנגולאים

קורניש

פליימות' בארד רוק (Barred Plymouth Rock)

מינים שונים

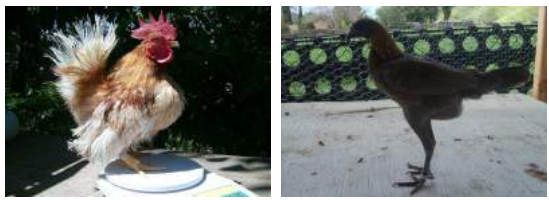

בירור הסוגיא בהלכה

ברור הסוגיא בהלכה

יסודי הלכה זו מבוארים היטב בדברי רבינו הגאב"ד הגה"ק זצוקללה"ה בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סי' ל"א, והוא בתראה שהביא את קודמיו, ומ"מ ראינו לנכון להביא את שורשי ההלכה, ולהעמיד בס"ד את צדדי ההלכה בסוגיא זו, ונשתדל להביא את הדברים הברורים ואת שיטות הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים באופן שיהיה שייך ללמוד את יסודי הדברים.

דין עופות טמאים וספק עופות טמאים

א. בתוה"ק נתפרש עשרים וארבעה מיני עופות טמאים שהוזהרנו עליהם בעשה ולא תעשה שלא לאכלם, בכלל עשרים וארבעה עופות שנמנו בתורה נתרבו עוד עופות טמאים ממה שכתוב בפסוק בשלש מיני עופות ריבויים מיוחדים לרבות מינים נוספים. שהם - האיה שכתוב בו למינה, והנץ שכתוב בו למינהו, והאנפה שכתוב בו למינה.

מכלל דרשות אלו נאמר בגמ' דמאה עופות טמאים יש במזרח וכולם מין איה, וכתבו הראשונים בחולין ס"ג: דלפי"ז י"ל דרוב העופות בעולם הם טמאים, ומה שאמרו בגמרא שם שהתורה מנתה את הטמאים כי הם מועטים, היינו שהם מועטים ושייך למנותם בקצרה, אבל כיון שהם כוללים מינים הרבה שנתרבו מהדרשות הנ"ל לכן למעשה רוב עופות טמאים, וכל עוף הבא לפנינו בלא שנדע מה הוא הוא מרוב הטמאים. וכך העתיק הפר"ח יו"ד ר"ס פ"ו ובפרמ"ג סי' פ' סק"ד במשב"ז.

עוד הביאו הפוסקים [עי' דרכ"ת סי' פ"ב] מתשובת הריב"ש שבספק עופות טמאים אין הולכים אחר הרוב שכיון שהתורה הזהירה וילפינן

סימנים מדאורייתא לעופות טמאים, לכן אף בספק חסרון ידיעה האם העוף הזה טהור או טמא אין הולכים אחר הרוב והוא אסור מדאורייתא, וק״ו בספק שקול שהוא אסור בתורת ודאי מדאורייתא. [גם מה שאנו לא בקיאין בסימן דורס כדלקמן הוא ספק חסרון ידיעה שלא מיקרי ספק].

סימני עופות טהורים וטמאים

במשנה חולין נ״ט אמרינן סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה וסימני העוף לא נאמרו אבל אמרו חכמים כל עוף הדורס טמא כל שיש לו אצבע יתירה [זו האצבע הגבוה שאחורי האצבעות – רש״י, ויש עוד פירושים], וזפק [הוא כעין כיס בוושט שהאוכל נכנס לתוכו], וקורקבנו נקלף [היינו שבפנים הקורקבן יש כעין כיס שנקלף ואפילו כשמתפרק בקילוף] טהור. ואמרינן בגמ׳ שלא נאמרו פירושן של סימנים אלו מפורש בתורה אבל אמרו חכמים דילפינן להו מן התורה והם סימנים דאורייתא.

מבואר בראשונים שתי גירסאות בגמ׳ במנין הסימנים ובפירוש המשנה

שיטה א׳

ב. נחלקו הראשונים במה שאמרו במתניתין כל עוף הדורס טמא כל שיש לו אצבע יתירה וכו׳ דשיטת רש״י כגירסא שלנו בגמרא דהכוונה הוא שאם הוא לא דורס וגם יש לו את השלשה סימני טהרה המנויים במשנה אז הוא טהור, נמצא שיש ארבעה סימני טהרה, אבל אם יש לו רק השלושה סימנים שבגופו שהם אצבע יתירה וזפק וקורקבן נקלף, אז הוא גרוע ביותר כיון שעשרים מהעופות הטמאים יש להם שלשה סימנים אלו בגופם רק הם דורסים. ולפי גירסא זו כתבו רש״י והרא״ש והעומדים בשיטתם דכיון דאיכא עובדא בגמרא סב: שטעו וחשבו על עוף שאינו

דורס והוא טהור ושוב ראו שהוא דורס שוב אין לסמוך על סימן שאינו דורס, ולכן אי אפשר לאכול עופות רק במסורת שמסרו לנו אבותינו שהוא טהור (ויתבאר בס"ד לקמן איך יהיה המסורת). [ועיין בפרמ"ג סי' פ"ב מש"ז א' ודע שיש ג' פירושים (בדורס) א. פירש"י נותן רגלו על האוכל שלא ינוד, ב. פי' ר"ת דאוכל מחיים, ג. פי' הרא"ה ור"ן דורס נועץ ציפורניו בבע"ח ודורסו, וכו', ונ"מ האידנא אם נאכל במסורת וראינו שדורס דקבלה בטעות הוא. יש להחמיר ככל הפי', עכל"ק].

שיטה ב'

והשיטה השניה [שפסקו הרבה מהראשונים, ויש עוד שיטות בראשונים] הוא שיטת רבינו משה ב"ר יוסף שכל עוף שיש לו שלשה סימנים אלו שוב אין צריך לבדוק האם הם דורסים משום שהסימנים האלו הם סימני טהרה, וכל שיש לו סימנים אלו ממילא אינו דורס וכך הוא מפרש במתניתין, וגרס בגמ' גירסא אחרת שיש לפרש כן. וס"ל דלא כרש"י שסובר שיש ארבעה סימני טהרה ואינו דורס הוא אחד מהם, אלא דיש רק שלשה סימני טהרה בלבד, ועוף שאין לו שלשה סימני טהרה ואינו דורס הוא ספק אם הוא מהעופות הטמאים, וכבר נתבאר לעיל דספק עוף טמא אסור מדאורייתא[ויש בזה כמה חילוקים בסימנים]. נמצא לפי שיטה זו דכל עוף שיש לו שלשה סימנים אלו דהיינו 1. אצבע יתירה 2. זפק .3 קורקבן נקלף הוא מותר באכילה, וכמו בבהמות וחיות שנאכלים ע"פ סימני טהרה בלבד.

שיטת הסוברים שיש סימן מובהק לדעת על עוף מסויים שאינו דורס

מאחר שנתברר שלשיטת רש"י אסור לאכול שום עוף רק במסורת טהרה, דהיינו שאנו יודעים במסורת מאבותינו שהכירו את כל העופות הטמאים ולפי"ז מסרו לנו שעוף זה אינו מהם והוא מותר באכילה,

וכאמור לעיל שהטעם הוא מחמת שאין אנו בקיאים לדעת האם העוף הבא לפנינו הוא דורס, לכן כתב בעל המאור במסורת מהגאונים שיש סימן מובהק בעופות מסויימים לדעת שאינם דורסים, ואז באם יש להם עוד שלשה סימנים הנ״ל בגופם הם ודאי טהורים ונאכלים, והסימן הוא שכל עוף שחרטומו רחב [היינו הפה], וכף רגלו רחבה [כמיני האווזים], הרי בודאי שאינו דורס ובצירוף הג׳ סימנים בגופן הרי יש להם ארבעה סימני טהרה ונאכלים גם לשי׳ רש״י.

דעת השו״ע והפוסקים האם כרש״י וסייעתו שצריך דוקא מסורת או כרמב״י וסייעתו שסגי בשלש סימנים

דעת השו״ע

ג. בשו״ע יו״ד סי׳ פ״ב ״הלכות עוף טהור״ וזל״ק באמצע סעיף ב׳ ואם ידוע [על העוף] שאינו דורס יש שלשה סימני טהרה אצבע יתירה וזפק וקוקבנו נקלף ביד וכו׳ [כאן איתא בשו״ע פרטים בקליפת הקורקבן]. ואע״פ שיש לו שלשה סימנים אלו אין לאכלו לפי שאנו חוששין שמא הוא דורס אלא א״כ יש להם מסורת שמסרו להם אבותיהם שהוא טהור עכל״ק של המחבר בסעיף ב׳.

ושם בסעיף ג׳ כתב עוד המחבר וזל״ק יש אומרים שכל עוף שחרטומו רחב וכף רגלו רחבה כשל אווז בידוע שאינו דורס ומותר באכילה אם יש לו שלשה סימנים בגופו עכל״ק של המחבר בסעיף ג׳.

למדנו מדברי המחבר בסעיף ב׳ וג׳ שפסק כשי׳ רש״י והרא״ש וההולכים בשיטתם כמו הגירסא שלנו בגמרא דצריך ארבעה סימני טהרה ולא מספיק שיש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבן נקלף, אלא צריך גם לדעת שאינו דורס ובזה אין אנו בקיאים ולכן אין לאכול שום עוף רק

במסורת שמסרו אבותינו שהוא טהור, אלא שהביא בשם יש אומרים את הסימן של הבעל המאור בשם הגאונים שבעוף שחרטו רחב וכף רגלו רחבה זהו סימן שאינו דורס ואז מהני ג׳ סימנים בגופו.

דעת הרמ״א

זה לשון קדשו של הרמ״א בסוף סעיף ג׳, וי״א שאין לסמוך אפילו על זה [דהיינו על חרטום רחב ורגל רחבה] ואין לאכול שום עוף אלא במסורת שקבלו בו שהוא טהור, (בארוך כלל נ״ו ובתא״ו נט״ו וכן נוהגין ואין לשנות), עכל״ק של הרמ״א.

הרי שהרמ״א הוסיף על דברי המחבר שהביא בשם יש אומרים שיש לסמוך על סימן של חרטום וכף רגל רחבה לדעת שאינו דורס והרמ״א סתם שאין לסמוך אפילו על זה וצריך דוקא מסורת.

פסק ההלכה לשיטת המחבר והרמ״א

ד. נמצאנו למדים ששיטת הרמ״א להחמיר אפילו בעוף שיש לו ג׳ סימנים בגופו וחרטום וכף רגל רחבה שהיה אפשר ללמוד בו תרתי לטיבותא א׳ שיטת ר׳ משה ב״ר יוסף שמספיק ג׳ סימנים בגופו להתיר, וב׳ שיטת הבעל המאור בשם הקדמונים שחרטום וכף רגל רחבה הוא ראיה ברורה שאינו דורס, ואעפ״כ החמיר הרמ״א וכתב ואין לשנות, וק״ו בעופות שבנידון שלנו שאין להם חרטום וכף רגל רחבה שאסורים מדינא לשיטת הרמ״א וגם לשיטת המחבר כמבואר לעיל.

דעת מהרש״ל והש״ך

בש״ך בסימן פ״ב סק״ח העתיק דברי מהרש״ל וזל״ק ומהרש״ל שם פסק דלעולם מהני ג׳ סימנים לחוד דאז ידוע שאינו דורס וא״צ לחזור

שוב אחר שום סימן אפילו האידנא, רק שידקדקו היטיב בהג׳ סימנים דהיינו שיהיה לו זפק כצורת שאר זפקים ולא יהא משונה בתוארו וכו׳ עכל״ק. [וממשיך הש״ך ומביא דברי המהרש״ל שכתב ואז אפילו ראינו שדורס אינו כלום דאמרינן שינוי הוא [הכוונה שהעוף האחד הזה משונה משאר מינו אבל הוא מין כשר], וכותב הש״ך על המהרש״ל ולפע״ד אין להקל כ״כ. ולכאו׳ משמע שבעיקר הדין מסכים הש״ך למהרש״ל דההלכה כשיטת רבינו משה ב״ר יוסף דסגי בג׳ סימנים וא״צ לבדוק אם הוא דורס, ועי׳ בזה לקמן אות ח׳ מדברי הפרמ״ג שעמד בזה].

סיכום דעת הש״ך

מדברי הש״ך הנ״ל סיפ״ב סק״ח משמע שדעתו כדעת המהרש״ל שפסק כרבינו משה ב״ר יוסף שכל שיש ג׳ סימנים בגופו הוא מותר באכילה ואין צריך מסורת טהרה עליו, אלא שיעויין בש״ך סי׳ פ״ב סק״ד שלכאורה מבואר שם שלמעשה נוהגין כדעת האוסרין ומצריכין מסורת דוקא, וכן עיין בש״ך סי׳ פ׳ סק״א לענין סימני חיות וזל״ק ולפי שאין לנו עתה אלא מה שקבלנו במסורת וכדלקמן סי׳ פ״ב גבי סימני העוף קצרתי. הרי שהש״ך כתב להדיא שלמעשה אין אוכלין עוף רק במסורת, ומוכרח שדעת הש״ך שאע״פ שדעת הרבה ראשונים להתיר בשלש סימנים לבד וכשי׳ רבינו משה ב״ר יוסף מ״מ המנהג לפסוק כד׳ רש״י והרא״ש ולא להתיר עוף רק במסורת טהרה, וכך משמע בדברי הש״ך הנ״ל בסי׳ פ״ב סק״ד שכתב ואפילו הכי אנו נוהגין לאסור וכו׳.

ואולי להש״ך אפשר לצרף לסניף את דעת רבינו משה ב״ר יוסף לענין ספק אם נתערבו בו עופות טמאים ועיין לקמן אות ט׳. (עיין לקמן אות ה׳ בסיכום דעת הגר״א והש״ך).

דעת הגר"א

ה. בביאור הגר"א סי' פ"ב סק"ג, וזל"ק: המחבר קיצר והפוסקים הסכימו לפירוש הר"מ ב"ר יוסף וכו' אם יש לו כל הג' סימנים הללו בודאי שהוא טהור וכו'. הרי להדיא שהגר"א נקט שרוב הפוסקים ס"ל כד' רבינו משה ב"ר יוסף להתיר בשלשה סימנים, וא"צ מסורת בעוף שיש לו שלשה סימנים בגופו. אלא שיעויין בסק"ה שם שכתב הגר"א באמצע דבריו כשדן בסימני טהרה וזל"ק ובלא"ה אין נ"מ לדידן [בסימנים] כמו שכתב לקמן ואע"פ שיש לו [ג' סימנים אלו אין לאכלו לפי שאנו חוששין שמא הוא דורס אלא אא"כ יש להם מסורת] ועי' רש"י ס"ב ד"ה חזיוהו [שכתב דילפינן מעובדא דתרנגולתא דאגמא שחשבוהו לאינו דורס ואח"כ מצאו שהוא דורס, שאין אנו בקיאים לבדוק דריסה וצריך מסורת דוקא] עכ"ד הגר"א.

סיכום דעת הש"ך והגר"א

ולפום ריהטא גם דעת הגר"א הוא בדומה לדעת הש"ך שאע"פ שהסכמת הפוסקים [היינו הרבה ראשונים] כד' רבינו משה ב"ר יוסף להתיר בג' סימנים בלא מסורת, מ"מ אין נ"מ לדידן שכבר נהגו כד' האוסרים. [ועי' חת"ס או"ח תשובה ל"ו ד"ה והשתא שהביא ממג"א סי' תקנ"א סק"ז דבכל מחלוקת הפוסקים היכן שנהגו כשיטה אחת אפילו שרוב הפוסקים חולקים ע"ז שוב הו"ל דין גמור שקיבלו עלייהו כהך דעה].

טעם לדעת המחבר והרמ"א שפסקו כהסוברים שצריך מסורת טהרה דוקא

ו. בטעם המחבר נראה דכיון שדעת הרא"ש כרש"י וכך פסק הטור, וגם דעת הרמב"ם מוכרח שבפירוש הסוגיא ס"ל כרש"י וכ"כ בתשו'

הריב״ש בדעת הרמב״ם, וכללא דרבינו המחבר דבמקום שהסכימו הרמב״ם והרא״ש לשיטה אחת פסק כוותיה, וכאן גם הרי״ף השמיט דיני סימני עופות ומשמע שגם הרי״ף ס״ל דאין לאכול עופות רק במסורת, וממילא המחבר ע״פ דרכו פסק שצריך מסורת טהרה דווקא.

ובטעם רבינו הרמ״א נראה מה שהחמיר ביותר שלא להתיר אפילו ביש חרטום וכף רגל רחבה להצריך דוקא מסורת טהרה הוא מפני שהאו״ה ורבינו ירוחם פסקו כן, וכללא דמנהג אשכנז לפסוק על פיהם, וגם כמוש״כ הרמ״א בעצמו שכן נוהגין שכיון שכבר נהגו לפסוק כד׳ רש״י ודעימיה הרי זה לנו כהלכה פסוקה שאין לשנות וכמו שסיים הרמ״א ואין לשנות.

לדעת רבינו משה ב״ר יוסף האם אפשר לסמוך בימינו על בדיקת שלשת הסימנים

ז. אע״פ שכבר העתקנו דברי השו״ע והרמ״א והפוסקים שלמעשה הסכמת כל הפוסקים שאין לאכול עוף ע״פ בדיקת סימנים בלבד אלא שצריך גם מסורת, אם משום שכך הוא עיקר הדין מלכתחילה אם משום שנהגו לפסוק כן שגם זה נחשב כהלכה פסוקה, וכ״כ כל המקצרים כח״א ועה״ש ועוד, מ״מ יש מן התועלת לדעת האם לשיטת רבינו משה ב״ר יוסף ודעימיה אפשר כהיום לאכול עוף בלא מסורת טהרה רק שיש לו את השלשה סימנים, [דהיינו שיש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבן נקלף] דיכול להיות שאם יהיה שייך לבדוק את הסימנים, לפעמים יהיה בזה נפקא מינה לצרף בדיקת הסימנים במקום ספיקות במסורת.

דברי הפרמ״ג שאין אנו בקיאים בבדיקת סימנים

ח. זלש״ק של הפרמ״ג בסי׳ פ״ב סק״ח על דברי הש״ך הנ״ל: עי׳ ש״ך בשם ים של שלמה (אלו טריפות סי׳ קט״ו) דשלש סימנים בגופו

[דהיינו עוף שיש לו השלש סימנים] אף שראינו פעם אחת [שהוא] דורס לית לן בה [היינו שהוא מותר]. והש"ך סיים דאין להקל כל כך, [אומר הפרמ"ג] משמע לכאורה [מהש"ך] דלא פליג עליה [על הים של שלמה] אלא אם כן בראינו [את העוף] שדרס פעם אחת [דרק אז אסור] הא לאו הכי [שלא ראינו שדרס פעם אחת] שרי בג' סימנים [דהיינו שמותר לאוכלו בשלש סימנים אע"פ שאין לו מסורת] אמנם המעיין בים של שלמה [רואה שהוא] הולך לשיטתו דסובר דעיקר כשיטת רבינו משה ב"ר יוסף [דפירש הגמרא] תלתא הדרי בכולהו שיש לכל אחד [מהעופות הטמאים] חד סימן טהרה, ואין לך בעופות טמאים אחד שיהיו לך שלשה סימני טהרה, ואפ"ה כתב [הים של שלמה] דאם מקובלים דעוף זה טמא אין לסמוך על ג' סימנים [דהיינו שהפמ"ג כותב על הש"ך שלמעשה אין נפקא מינה בדברי המהרש"ל כיון שלדידן אסור לאכול בלא מסורת ואין מועיל שלש סימנים ומוסיף הפרמ"ג] גם [דהיינו אף לשיטת המהרש"ל ורבינו משה ב"ר יוסף שמספיק לבדוק שלשה סימנים] אין אנו בקיאים בזפק אם הוא כשאר זפק, ע"כ אין לזוז מפסק הרמ"א, עכ"ד הפרמ"ג. [דהיינו דאף לדעת הים של שלמה שפסק כרבינו משה ב"ר יוסף שמספיק שלשה סימני טהרה ואין צריך מסורת, מ"מ הרי הים של שלמה כתב שצריך לדקדק היטיב בשלשת הסימנים וזה אי אפשר כי אנחנו לא בקיאים בצורת זפק ולכן אין שום מקום להקל].

מסקנת ההלכה מהפרמ"ג

כל הפוסקים הסכימו שלמעשה אסור לאכול עוף בלא מסורת טהרה אפילו אם יש לו שלשה סימנים בגופו, ואפילו המהרש"ל שהוא היקל למעשה כדעת רבינו משה ב"ר יוסף לסמוך על שלשה סמנים בלא מסורת התנה שצריך לדקדק היטיב בצורת זפק ובזה אין אנו בקיאים, לד' הפרמ"ג. וביותר כהיום שאיננו בקיאים כלל וכולם יודו שאין אנו יכולים לבדוק

הזפק כמו שהצריך המהרש"ל. נמצא שאין שום שיטה שנוכל לסמוך למעשה על בדיקת שלשת הסימנים בגופו, ולכן לכו"ע אסור לאכול שום עוף רק באם יש לנו מסורת טהרה שקיבלנו מאבותינו שהוא טהור.

דעת רבותינו בשו"ת על צירוף שיטת רבינו משה ב"ר יוסף שמספיק לבדוק שלשה סימנים

ט. בשאלה האם לצרף דעת הפוסקים שמספיק שלשה סימנים להתיר עוף באכילה יש דיעות שונות בפוסקים. בתשו' חת"ס יו"ד סי' ע"ד צירף דעת הסוברים שבחרטום וכף רגל רחב מותר ועם עוד כמה צירופים התיר אווז שספק נתעבר מאווז בלא מסורת. בשו"ת שו"מ תליתאה סי' קמ"ט רצה לומר להלכה ולא למעשה שעיקר ההלכה כרבינו משה ב"ר יוסף ולצרפו לספיקות. מנגד בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' מ"ה כתב שאפילו יתאספו כל חכמי הדור לא יוכלו להתיר נגד דעת המחבר והרמ"א. ובשו"ת דובב משרים כתב יותר מזה שאפילו בחרטום וכף רגל רחב שרק הרמ"א אסר, הוא אסור לא רק באכילה אלא גם בסחורה לפי שנוהג בו דין איסור דאורייתא. ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ה' סימן ל"א ועיי"ש עוד שהתנה עוד שצריך שיהא בביצים סימני טהרה. ועי' מה שנכתוב אי"ה לקמן בנספחים נספח ו').

קושיא, האיך דנו בשו"ת לצרף ד' רבינו משה ב"ר יוסף ולאכול ע"פ ג' סימנים בלבד הרי הפרמ"ג כתב דאין אנו בקיאים בזפק וא"א לבדוק הסימנים

י. לכאו' הטעם הוא מחמת שהם דנו על מין אחד מסויים ובזה סמכו דלא כהפרמ"ג וסברו שאפשר לקבץ חכמים ומבינים שעדיין בקיאים בזפק, ובאם יבואו בהסכמת כולם להחלטה שדקדקו היטב בזפק והוא באמת דומה לזפק של הכשרים, או דסברו דבאופן כזה אפשר שגם

הפרמ״ג יודה דאפשר לסמוך על הבקיאות, כשכל החכמים והבקיאים מסכימים לדבר אחד.

בדיקת שלשה סימני טהרה בעופות שלנו

יא. כל האמור אינו שייך במציאות דידן. הא׳ שמרן בעל שבט הלוי זצ״ל אמר שאם יבוא מאן דהו לדון שיש לצרף שיטת הסוברים שסגי בבדיקת הסימנים, לא יהיה מספיק לבדוק את הסימנים בעוף שלפנינו אלא שצריך לבדוק את הסימנים בכל העופות שהכליאו אותם, ופשוט, וזה דבר שאי אפשר. והב׳ שכהיום נתמעטו הבקיאים לגמרי ולא יימצא מי שראוי לסמוך עליו בבדיקת הזפק, וכידוע שבכל ענינים אלו נתמעט הבקיאות מאד מאד, ובודאי שאין שום דרך לומר שיש לנו קיבוץ חכמים ובקיאים ולחדש שגם הפרמ״ג יסכים שאפשר לבדוק הזפק.

האיך קובעים מסורת של עוף להתירו באכילה

יב. בחולין ס״ג ע״ב אמר ר׳ יצחק עוף טהור נאכל במסורת. וברש״י פי׳ אם זכור הוא באדם כשר שאכלו או שמסר לו רבו או צייד חכם שהוא טהור. ובדף ס״ב ע״ב ברש״י ד״ה חזיוה דדרסה ואכלה באמצע דבריו, ואין עוף נאכל לנו אלא במסורת, עוף שמסרו לנו אבותינו בטהור ושלא מסרו לנו יש לחוש, ובמסורת יש לנו לסמוך כדאמר לקמן שעוף טהור נאכל במסורת עכל״ק. וברמב״ם כתב והוא שיהיה פשוט באותו מקום שהוא עוף טהור.

וצריך לפרש בפשיטות דאין צריך שימסור לנו החכם או שימסרו לנו אבותינו על עוף זה הפרטי שבא לפנינו שיש לו מסורת, דהרי איירי לאו דוקא בעופות שגדלים אצל החכם או אצל ישראל אחר אלא כל שרואים עוף בצורה מסויימת, [באופן שאין לחוש שהיא תערובת של עוד עופות,

ואי״ה יתבאר בנקודה זו לקמן בנספחים נספח ד׳ למה לא לחשוש על כל עוף בצורת עוף טהור שמא הוא מתערובות ואז א״א להעיד על צורתו], וידוע שהעוף בצורה הזו אכלו אותו בני ישראל המדקדקים לאכול דווקא במסורת טהרה הרי זו עדות על כשרות כל העופות שבצורה המסוימת הזו, וזה כוונת הש״ס ומה שנפסק בשו״ע שעוף טהור נאכל במסורת, ואע״פ שדבר זה אין צריך ראי׳ שוודאי שאין צריך שיגדלו אותו אצל ישראל דור אחר דור ולהעיד על המסורת, דבר זה מפורש בגמרא שם בחולין ס״ג ע״ב דאמרינן שם נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי, והעופות שמביא הצייד גדלים לעצמם בלא מסורת ישראל מדור דור ובע״כ שהצייד מעיד על צורת העוף שעוף הנראה כך בטביעות עין מסר לי רבי שהוא טהור, וזהו ההלכה של מסורת טהרת עופות, וכך נקטו כל הפוסקים בפשיטות.

מסורת על מיני תרנגולים

יג. כאמור יסוד המסורת על טהרת עופות הוא שנמסר לנו שצורת עוף כזה וכזה מותר לאכלו, ועד כלפני מאתיים שנה היה מקובל בישראל התרנגול המצוי בחצרות בלא חשש תערובת שאותו אכלו בכל תפוצות ישראל, וזהו המסורת הברורה ביותר, [ועי׳ בתוס׳ חולין ס״א ע״א ד״ה הדורס שהקשה על פירש״י בדורס שהרי אפילו התרנגולת עושה כן, ומשמע שאין לך עוף כשר יותר במסורת טהרה מתרנגולת הרגילה]. אמנם אמת שהיו מצוי גם אז תרנגולות בחסרון מסורת טהרה שהיו ישראל פורשים מהם כגון הפערל הינער [תרנגולי פנינה הידועים], כדאי׳ בתשובות חתם סופר [או״ח סי׳ קכ״ז ד״ה נמצא]. וכן כמה וכמה מיני תרנגולים שנמצא בספרי הקדמונים שפרשו מהם ישראל לדורותם מחסרון מסורת טהרה, וביותר שמצאנו גם תרנגולים שלא זו בלבד שאין להם מסורת טהרה אלא שהם טמאים בודאי כדאיתא בתשובות מהרי״ל סי׳ צ״ה בשם חכמי

אשכנז דעוף הנקרא האוירהא"ן הוא טמא בודאי והוא מין תרנגול, אלא שבכללות התרנגולים היו מהטהורים כמבואר בתשו' חת"ס שם.

היוצא מהדברים שהתרנגולים הרגילים שהיו גדלים בחצרות היו ממין תרנגול הרגיל שיש עליו מסורת טהרה, אלא שהיו מיני תרנגולים מסויימים שלא היה עליהם מסורת טהרה או שהיה מסורת שהם טמאים, [ובמהרי"ל הנ"ל מדובר שאם יבוא אחד לומר על האוירהא"ן שיש לו מסורת אינו נאמן שהמסורת שלנו שהוא טמא] ומכל מיני תרנגולים אלו פרשו ישראל קדושים שלא להכשל ח"ו באכילתן.

חששות של תערובות שהתחילו לפני כמאה חמשים שנה ויותר

יד. בתקופה של כלפני מאה וחמשים שנה התחילו לייבא קצת עופות מהמזרח הרחוק למדינות ששם היו רוב תפוצות ישראל כגון פולין ליטא והונגרי' ואע"פ שרובן של התרנגולים הגדלים בחצרות היו עדיין בחזקת התרנגולים הישנים שבמסורת, אבל בהרבה מקומות התעורר חשש של תערובות ומזה באו לדון על כשרותם של כל מיני תרנגולים חדשים, והאם יש להם מסורת טהרה באיזה מקום בעולם ומה הדין של בני התערובות, הנידונים שהתחילו אז בתשובות גדולי הדור היו בכמה נקודות א. האם העוף שבא לפניהם הוא עוף בלי מסורת כי היו עופות שהעידו עליהם שבמדינות אחרות אוכלים אותם כעוף עם מסורת טהרה. ב. על השינוי שבצורתם מצורת התרנגול הרגיל שבמסורת שאם אין שינוי ניכר מצורת התרנגול הרגיל אפשר שעדיין הוא בכלל התרנגולים הרגילים לענין מסורת טהרת עופות, ויצויין שהעופות כשבאו לפנינו אז כנראה כבר היו צאצאים של תערובת עם התרנגול הרגיל ולכן לפעמים במקומות מסויימים הסתפקו האם זה כבר משונה מהרגיל שיצטרך מסורת נפרדת. ג. באם הזכר ממין הטמא אבל הנקיבה ממין הטהור האם

חוששין לזרע האב לאסור הצאצאים. ד. האם יש לצרף ספק שאולי אין טהור מתעבר מטמא להתיר צאצאי התערובת.

ונתמקד כאן במסגרת קונטרס זה אי״ה במה שנוגע לענין העופות התעשייתים של זמנינו.

מה שנוגע בזמנינו על העופות התעשייתיים לענין אפשרות של מסורת טהרה עליהם

טו. יעויין בקונטרס זה בחלק המעשי את אופן התערובות הנעשה היום במפעלים התעשייתים שלא שייך כלל לדון ולחפש מסורות על כל העופות שהם משתמשים להשביח את העופות וגם צורת העוף הבא לפנינו אינו טבעי כלל וכלל אלא לפי הצורה שיצרו אותו בהשתדלותם להגדיל ולהקטין ולייצר עוף שיהי׳ לו עדיפות מסחרית.

האם יש לדון כהיום מצד אין חוששין לזרע האב

טז. הנה מלבד מה שכתב רבינו שבט הלוי חלק י׳ ס״י שאין להעמיד כשרות העופות על קולא זו גם אין שום מקום לדעת שהנקיבה יש לה מסורת טהרה ועי׳ בתשובת מנחת יצחק הנ״ל שבספק האם הנקיבה היא בעלת מסורת טהרה הצאצאים אסורים מעיקר הדין.

האם יש לדון בזמנינו מהספק שאולי אין טהור מתעבר מטמא

יז. בעיקר הדבר מסקנת הפוסקים [עי׳ חזו״א יו״ד סי׳ י״ג אות י״ד ובמנחת יצחק הנ״ל] שנקטינן שטהור מתעבר מטמא בעופות ורק בבהמות אין טהור מתעבר מטמא שהכלל הזה נאמר בגמרא רק על בהמות וחיות, אבל יתר על כן דעת גדולי הדור וכך הי׳ אומר רבינו בעל

השבט הלוי זצ״ל שבאופן שעושים הזרעה מלאכותית אין לצרף כלל שאולי אין טהור מתעבר מטמא בעופות, ועי׳ בזה בקונטרס זה בחלק המעשי אות י״ב בהרחבה.

מסקנת הדברים ממה שליקטנו בקונטרס זה

יח. אין אנו באים כלל לדון על העבר ולא לנו קטני השכל להביא אפילו סרך של לעז שח״ו שנכשלו בעופות אסורים, אבל כל הדברים האמורים ויסודי ההלכות הם כמסמרים נטועים דברים שהם הסכמת הפוסקים אשר כל בית ישראל נשען עליהם, וכל המעיין בדברים לאשורם יראה שהלכה זו ברורה כשמש בצהרים שצריך לתקן ולהחזיר מסורת טהרת עופות למקומו ככתוב בשו״ע יור״ד סי׳ פ״ב. וכל מי שיראת ד׳ נוגע בלבבו יעשה כל טצדקי לעזור הן במישרין הן בעקיפין לסייע להחזיר מסורת טהרה למקומו ובזכות שמירת המצוות כהלכתן ושמירת רמ״ח אברים ושס״ה גידין מלהתפטם במאכולות אסורות ח״ו יערה עלינו הקב״ה רוח טהרה להטהר ולהתקדש בקדושת התורה והמצוות עדי נזכה לומלאה הארץ דעה את ד׳ כמים לים מכסים בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

אי״ה מכאן ואילך הבאנו כמה נספחים לבאר כמה נקודות חשובות נוספות במסורת טהרת עופות, ולא הכנסנום בפנים כדי שלא ילאה הקורא ויוכל לקרוא בקריאה רצופה וברורה ולכן קנו מקומם כנספחים בסוף הקונטרס.

נספחים

נספחים

פתיחה

כדי שיכלול הקונטרס כל הנצרך להציג בירור הענין למבקשי האמת, אנו מציגי כל מיני טענות מטענות שונים ששמענו ממערערים ומנסים להחליש ההתעוררות שעורר רבינו הגדול בעל שבט הלוי זצ"ל לתקן ענין מסורת טהרת עופות.

והנה רובם של המערערים היו ויהיו בעלי נגיעות אשר הנגיעה הטתה את ליבם שלא לקבל האמת ממי שאמרו, הנגיעות יכול להיות מכמה וכמה סיבות אשר אין צריך לפורטם, מלבד כמה וכמה מיני ליצנים שעינם תהיה צרה בתיקון שנעשה שלא על ידם.

הנה לאלו בעלי הנגיעות והליצנים לא יועילו כל ההתנצלויות וכל הראיות אפילו שהצגנו את הדברים ברורים כשמש בצהרים, אלא שאנו באים להבהיר כל מה שכבר שמענו טענותיהם, כי רבים מעם הקהל כשישמעו הטענות ירצו לשמוע התשובות של מסורת טהרת עופות בשם מרנן גדולי הדור, ואפשר שיהיה תועלת במה שנקדים לכתוב את הדברים הבאים.

אמנם ידענו גם ידענו שאין קץ לדברי הבל, וכל מה שתתרץ יחפשו לערער ולקלקל, אמנם במה שאנו כותבים כאן לפי דעתנו כבר יצאנו ידי חובתינו.

נספח א'

הטענה:

א. כל מיני התרנגולים הם צאצאים של תרנגול הבר שבייתו אותו כמו שכתוב בכל ספרי הגויים למאות, חדשים וגם ישנים, ולפי"ז כל התערובות שעושים הם מצאצאים של עוף אחד שהוא תרנגול הבר הנקרא עוף הג'ונגל האדום [או צבעים אחרים], ונקרא בלטינית גלוס גלוס, וכיון שיש לנו מסורת טהרה על התרנגולים שלנו ממילא שכל המינים התרנגולאיים כשרים כי הם צאצאים של אותו מקור, אלא שיצאו מהם ע"י שינויים או ע"י מוטציות (mutation) [מוטציות הוא בלשונם שינויים שמתחוללים בשינוי בגנים שמשתנה צורת ותכונת הבעל חי].

התשובה:

ב. בגמרא נדה דף ב: מבואר שכל תרנגולי הבר הם עופות טמאים, [הגמרא מחפשת תרנגול שלא היה לו מחשבה לאכילה מחיים, ומבואר שכל תרנגולי ברא כולם טמאים, והאפשרות של תרנגול שהוא כשר ולא היה עליו מחשבת אכילה מחיים הוא תרנגולת רגילה שמרדה], לכן באם העוף שהגויים בחרו לאב לכל התרנגולאיים הוא באמת תרנגול הבר אז הוא עוף טמא, וכמובן שהתרנגולים שלנו הטהורים שנהגו מאות בשנים בתפוצות ישראל לאכול תרנגולים אינם צאצאים של עוף זה.

ג. אלא שכל עיקר שטות זה הוא משיטות הכפירה של הגויים שאין להעתיקם והכל לפי שטותם המופלגת כמו שאומרים שהאנשים נוצרו מהקופים ועוד כיו"ב עפ"ל, ולכן כמו שלמדנו בפרשת בראשית האיך ברא הקב"ה האדם כך קבלנו במסורת שהתרנגולים שלנו טהורים,

ותרנגולים בראיים טמאים, ואין לנו עסק בשטותם וכבר היו לעולמים הצדוקים הקדמונים שאמרו שהתרנגולת שלנו היא הדוכיפת שהוא תרנגול ברא ואין לחלק בין תרנגול ברא לתרנגול בייתי, ועי׳ באבן עזרא בפרשת שמיני י״א י״ט שכתב על הדוכיפת אמרו הצדוקים שהיא התרנגולת ואלה טפשי עולם כי מי הגיד להם עכל״ק.

ד. ובאמת שאין לנו שום ידיעה על העוף שהם טוענים שהוא התרנגול ברא שהוא באמת כן, ואם באנו לדון ע״פ ההלכה הרי הגלוס גלוס מכלל רוב עופות טמאים שיש בעולם, [עי׳ בחלק ההלכה אות י״ב ואילך] כי הוא לא דומה כלל לתרנגול ולא לדוכיפת שפירש״י שהוא עוף גדול כתרנגול, וגם הוא שונה לגמרי מתרנגולים, ובפרט שהוא מטיל כששה ביצים בשנה כציפורים קטנים, ואין כאן מקומו לדון ע״ז. אמנם מדברי הגמרא שכל התרנגולים הבראים הם עופות טמאים מגדיל החשש שבתערובות שעושים כהיום יש גם תרנגולים בראים והם ודאי טמאים.

ובעיקר הדבר איזה עופות ניתן להכליא בתרנגולים כבר כתבנו בחלק המעשי שברור שיש עופות שהם כלאיים מדאורייתא וניתן להכליאם.

נספח ב'

הטענה:

ה. כל התרנגולים בעולם הם כבר מעורבים במינים שונים, ולכן עדיף לאכול מבתי החרושת שכבר אוכלים מבתי החרושת בחמשים שנה האחרונים, וגם הרבה צדיקים אכלו מהם וכל המשנה ידו על התחתונה.

התשובה:

ו. טענה זו נחלקת לשנים א. שהכל כבר מעורבב ואין תקנה. ב. שנאכל אנחנו כמו שאכלו הרבה צדיקים עד עכשיו מבתי החרושת, ונתחיל מטענה ב' בלי להכנס לנידון האם יש בימינו הענין של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם [שהתוס' בחולין ה' ע"ב ד"ה צדיקים הביא ממס' שקלים שזהו דוקא בתנאים].

הנה לא לנו לתרץ דרכי ה' שרק לאחר חמשים שנה נודע שמקור העופות יש עליהם שאלות חמורות שאינם במסורת טהרה, ואפשר ג"כ לתרץ שהקב"ה שמר על הצדיקים וכל מי שמדקדק שלא להיכשל במאכלות אסורות שבאמת לא נכשל, אבל זה לא משנה אפילו במעט את ההלכה הנוגעת מכאן ולהבא, כי על העתיד צריך ללמוד מסקנת הפוסקים ולעשות תיקון ע"פ תורתינו הקדושה שלא לאכול רק במסורת טהרה ברורה, אלא שבתוך טענה זו יש טענה שכיון שאוכלים כן חמשים שנה א"כ יש מסורת לאכול מבתי החרושת, וביטול טענה זו היא פשוטה מאד שכבר הארכנו בחלק המעשי אות י' שא"א לדעת איזה עופות מכניסים מידי יום ביומו וממילא גם אם היה מסורת אתמול אי"ז מסורת להיום וגם בעיקר היסוד של העופות שלא ידעו עליהם אין זה נקרא מסורת כלל, ועי' לקמן בנספח ה' שאי"ה יתברר ענין זה בהרחבה.

נספח ג'

הטענה:

ז. כל התרנגולים בעולם כבר מעורבים, וגם העופות שמביאים לתקן הענין גם מורכבים, ולכן אפשר לאכול מהבתי חרושת.

התשובה:

ח. בכל שאלה ושאלה שמתעוררת צריך למצוא את התשובה בתוה"ק ויש בתוה"ק דברים המותרים, ודברים האסורים, ודברים שיש ממדת חסידות להחמיר בהם, גם יש דברים מפוקפקים שנפש היפה פורשת מהם אע"פ שאינו נוהג במדת חסידות בכל הענינים, וראוי בכזה לכל בר ישראל לפרוש מהם, אבל גם דברים המותרים ללא פקפוק בנוי על השקפת התורה האיך בודקים את המציאות, ועיון בדעת הפוסקים האיך להתייחס לנידון, ואין לך דבר ודבר הן מהלכות מאכלות אסורות והן מהלכות שבת החמורות שאינו בנוי על עיון מעמיק ביסודי ההלכה, ולהגיע למסקנה שדבר זה הוא בהיתר מרווח שאין מקום אפילו ממדת חסידות לפרוש מזה, ואם באנו לעשות פקפוק על כל דבר ודבר וללכת אחרי חולמי החלומות שלא ידעו דרכי התורה, נצטרך לשבת בשבת בחושך ולא לזוז מהמקום כהצדוקים בשעתם, כיוצא בזה כאן שמסקנת הדברים עפ"ד תורתינו הקדושה היא שעופות אלו שמצאנו בס"ד הוא מותר גמור ואין שום צד חסידות שלא לאכלם, ואדרבא מצווה לאוכלם כדי להחזיר מסורת טהרת עופות למקומו, והבאים לטעון טענות נגדם באים בשביל לנגח את המצווה ולהשאיר הדבר הנורא של אכילת עופות מפוקפקים, ואין כוונתם כדי לתקן הענין או שאינם יודעים דרכי התורה.

ומעתה נבוא לנידון העופות שבחסדי ד' כי לא תמנו זכינו בס"ד

למצוא אותם ולהביא לישראל קדושים להחזיר מסורת טהרת עופות למקומו כמו שאנו מצווים בתוה"ק.

הדבר ברור ומובן לכל בר דעת שאין אנו באים להחמיר על עצמינו יותר מאשר הי' נהוג אצל אבותינו מלפני מאות בשנים, שכאשר היה העופות גדלים בחצרות לא היו מחפשים ומבקשים ספר יוחסין של כל עוף ועוף טרם אכלוהו, ואע"פ שהיה מצוי גם אז מיעוט של עופות מוחזקים באיסור אכילה מחמת חסרון מסורת, ולא היו חוששים שמא נתערב בהם ממיני עופות אסורים ויש באמת מציאות שלא יהיה ניכר על הצאצאים, וכמו שכתבנו בפרקים הראשונים שיש מהצאצאים שיכולים לצאת ממש דוגמת אחד ההורים, וא"כ יכול באמת להיות שהאם היא אסורה והאב מותר והצאצאים ייצאו כדמות האב הכשר והרי לפנינו עוף אסור שנראה כעוף טהור.

ט. והנה מצאנו בפוסקים הקדמונים ב' מקורות לחשש תערובות, הא' עי' בפרמ"ג במ"ז סי' פ' סק"ד שהביא קושיא מהפלתי דצבי שבא לפנינו בצורתו ובקרנותיו ונראה כצבי גמור ניחוש שמא הוא תערובת מתייש וצבי, והאיך אנו יודעים שהוא מין חיה ומתירין את חלבו כדין חלב חיה שמותר, וניחוש שמא באמת הוא תערובות של חיה ובהמה וחלבו אסור, ועיי"ש בפרמ"ג שכתב שעיקר התירוץ הוא דלא שכיח שיהיה כן ולכן אין לחשוש לכך, עיי"ש.

והנה יל"פ בפשיטות שאינו שכיח התערובות, וכשבא לפנינו בלא ריעותא אין צריך לחשוש שמא יש כאן תערובות, וכמו"כ בעופות שהיו גדלים בחצרות לפני מאות בשנים אין צריך לחשוש שמא יש ביניהם מורכבים עם עופות טמאים, אלא מחזקינן לעופות במסורת טהרה כל שאין רואים בהם ריעותא. וכיו"ב העופות שבחסדי שמים לקחנו מהם לזכות את ישראל בעופות שבמסורת טהרה, שבהם אדרבא

המגדלים מגדלים אותם בפני עצמם שלא יתערבו וכמו שראינו בעינינו אופן גידולם בלא תערובות והרי הם בחזקתם כמו שהיו העופות שבמסורת נאכלים לפני מאות בשנים בכל תפוצות ישראל [אמנם במאה וחמשים שנה האחרונים שנתערבו אצל הגויים מיני עופות בחצרותיהם דנו ע"ז הפוסקים ועי' חזו"א יור"ד סי' י"ג ס"ק י"ד שאפילו בזה שהי' חשש תערובות כיון שרוב העופות היו כשרים אסר רק הנולדים בתמונת המשונים, ונראה הטעם [ועי' באות הבא מהחת"ס] דאזלינן בתר רוב עופות שבחצירות שהיו מהמין שבמסורת, ולכן כל שלא רואים שהם משונים אזלינן בתר רוב עופות כשרים, [ולא מחמירים דבעלי חיים לא בטלי, דהוה כספק בכל מקום אם נכנס מהאסורים ואזלינן בתר חזקת היתר].

י. עוד מצאנו ענין חשש תערובות בתשובת חת"ס יור"ד סי' ע"ד, ולאחר שדן בשאלה אי טהור מתעבר מטמא בעופות כתב וזל"ק מ"מ נראה לי בודאי אי היו אפרוחים אלו דומים לזרע אב בדמות אוז הבר [שזה היה הנידון שם שהי' חשש שהאב הוא אוז הבר שאינו נאכל כי אין לו מסורת], ונהי כשלא היה זכר זה לפנינו היו מותרים משום דכל היוצא מטהור טהור כפרה שילדה מין חמור, מ"מ השתא שזה הזכר ביניהם ניחוש לו וכו', אבל כאן שאין שום סימן באפרוחים הללו ונדמים ממש למינם [הטהור] רחוק הוא שיהיה מזה האב דוקא וניתלי ברובא דעלמא שאביהם ממינם, ובשגם שנתערבו ותו ליכא איסור דאורייתא דבעלי חיים לא בטלו דרבנן בעלמא הוא וכו' עכל"ק הנוגע לענינו.

נמצאנו למדים מדברי החת"ס ב' נקודות א' שכל שאין ריעותא לפנינו תלינן ברובא של עופות טהורים, וסתמא לא חיישינן לתערובות וק"ו בתרנגולים שמצאנו שנתברר בס"ד שגדלים לעצמם ושומרים אותם לעצמם מתערובות, ב' שכל שהם נדמים כולם למין הטהור רחוק הדבר

שזה יהיה מתערובות בלא מסורת, ובעופות שמצאנו בס״ד כבר גידלנו מהם כמה דורות ונתחזק ענין זה שכולם בצורת העוף שבמסורת, [ואדרבא נתברר שאין בהם את הגנטיקה של העופות מהמזרח הרחוק], ואף שהמשמרים מוציאים את העופות שאינם בצורה היפה הרצוי׳ שהם מעונינים, מ״מ נתברר למעלה מכל ספק שאינם מולידים עופות בצורות שאינם בצורת התרנגולים שבמסורת טהרה, ובכך נתחזק ביותר חזקת המסורת של עופות אלו, ע״פ דברי החת״ס, למותר להוסיף שבעופות שבבתי החרושת הוא ההיפך הגמור ששם אדרבא הכל מבוסס על תערובות של מינים לשבח מקחם, ואף כשמשיגים יציבות בצורת העופות הוא ע״י סלקציות של אלפי אלפי עופות וחשבונות גנטיים לייצב הצורה שהם מעוניינים, וכמו שנתבאר בתחילת קונטרס זה.

נספח ד'

הטענה:

יא. אפשר למצוא בספרי הגויים מלפני הרבה שנים שעשו תערובות בכל סוגי העופות וגם בעופות המיוחדים האלו של מסורת טהרת עופות.

התשובה:

יב. הדברים נכונים שאפשר למצוא בספרי גויים כל מיני סיפורים על תערובות שנעשו בעופות הללו, הסיפורים היו קיימים בכל הדורות וכל הבקי אפילו במקצת בתהלוכות של הגויים אשר בשר חמורים בשרם יודע שיש עשרות ומאות אלפי ספרים שמטרתם הוא לספר סיפורים בלבד ואין בינם לבין המציאות שום קשר, וכיו"ב כל מיני דיווחים כביכול בדברים שאינם נוגעים להם למעשה שהכל רק כדי לספר סיפורים, וגם בעיני עצמם אינו קשור כלל למציאות האמיתית, ק"ו שאינם מתיימרים לדבר אמת והבסיס הוא דמיונות בכדי לספר סיפורים בלבד.

יג. ולכן בבואנו לקבוע מסורת טהרה על העופות לא נתייחס לסיפורים האלו בין להיתר ובין לאיסור, היסוד עליו נצטוינו מגדולי הדור הוא לקחת עופות שגדלו בחצירות דור אחר דור ולברר היטיב חזקתן ע"י הבדיקה במקום גידולם, ושלא יהיו שום ריעותות הן מבחינת הרצון והמטרה של המגדלים, והן מבחינת המציאות בשטח וכמובן מבחינת העופות עצמם, ולא אכפת לנו אם במין עוף כזה היה גם מקומות שנתערבו בעופות בלי מסורת, כי העסק שלנו הוא רק בעופות הספציפיים שאנו לוקחים.

ובכן לאחר העמל והיגיעה חוץ ממה שנתברר לנו בלא ספק שהעופות

שאצל המגדלים שבחרנו בחסדי שמים הם בדרגא הטובה ביותר שאפשר למצוא, גם בחסדי שמים נמצא שהעופות האלו כשרים למהדרין מן המהדרין מלכתחילה ללא צורך להכנס לדוחקים והיתרים מחמת המצב שנוצר מהכלאות ותערובות בעולם, וע״פ דעת תורה אין בסיפורי מעשיות אלו לייצר שום ריעותא כלל כדלהלן, ובאם ירצו בעלי נגיעות לקחת סיפורי מעשיות של גויים אלו ע״מ לנגח, כבר יצאנו ידי חובת ההבהרה במה שנכתב כאן.

יד. אמנם יש להוסיף שע״פ הלכה אין שום נאמנות וחשש מסיפורי המעשיות האלה [מלבד מה שנאמר לעיל שאינם בגדר עדות כלל] כמבואר בשו״ע יור״ד סי׳ ט״ז סעיף י״א ובש״ך יור״ד סי׳ צ״ח סק״ב, ועיי״ש בפוסקים שמבואר שאין בדברי הגוי שום נפקא מינה בין להחמיר ובין להקל, זולת באומן שאינו מרע אומנתיה או מסיח לפי תומו למקצת פוסקים וי״א דתרתי בעינן. עכ״פ בסיפורי מעשיות שבספרי הגויים אינו כלל מסיח לפי תומו, ואדרבא הוא רוצה לספר שהעוף המיוחס יש גם סיפור שערבו בו זנים אחרים, ואינו אומן כקפילא ארמאה, דל״ש בזה כלל לא מרע אומנותיה באינו אומר על עוף מסוים שנמצא לפנינו, ואין כאן שום צד לדמות לקפילא ארמאה, ואין להאריך בדברים פשוטים.

טו. אבל בענין קביעת המסורת שחקרנו אצל הגויים בזה באמת לא עלייהו בלבד סמכינן, אלא מכל מוחזקות הענין בכללו שרואים בפועל שהם משמרים בקנאות שלא יהיה תערובות, והעוף הבא לפנינו עצמו מוכיח שהוא זך נקי לחלוטין, [גם באמת מבואר בפוסקים שברגלים לדבר מצרפין עדות נכרי וכאן גדר אומן יש לו שלא מרע אומנות], עכ״פ לאו על הגויים סמכינן אלא ממה שנתבאר לנו בעצמינו שכך הוא באמת שעופות אלו הם כשרים במסורת טהרה בלא חשש תערובות, ואין

ריעותא במה שגדלו אצל גויים, וכמו בכל דורות שעברו שלא החזיקו ריעותא מחמת שגדלו אצל גויים, וכאן הוא יותר טוב כיון שמשמרין לעצמן, [וכמבואר כיו"ב בתשו' הרשב"א המובא בפוסקים שם שכשאנו יודעים מעצמינו אין לחשוש וכן נוהגין].

נספח ה'

הטענה:

טז. יש מסורת על העופות מבתי חרושת שכבר אוכלים אותם חמשים שנה.

התשובה:

יז. כמובן שאין לדון שיהיה מסורת או מנהג לאכול מבתי החרושת, שזה דומה לאומר שיש מנהג לאכול מבית מסוים ולכן כל הנכנס לבית זה נהיה כשר ממילא, אלא שיש לדון על כל מין שבא לבתי החרושת האם הוא במסורת טהרה, אלא שגם על עופות שאכלו אותם בלא יודעין חמשים שנה או יותר אין שום צד להכשירם כיון שנאכלו שלא בידיעה ובירור, וזה פשוט.

אמנם מצאנו בפוסקים ענין שיש לטעות ולדמותו, שיעויין בדרכ"ת סי' פ"ב ועוד, בענין תרנגולי הודו שיש טוענין שהמסורת שלהם היה בטעות ונתברר שנכנס לאכילת כלל ישראל בטעות, ושוב לא אסרוהו כיון שכבר אוכלים אותו בטעות, ונביא לדמות שגם כהיום כל העופות שאכלו בטעות שוב אין אוסרים אותם ומותר להמשיך לאכלם.

יח. אמנם הפוסקים כתבו הטעם [עי' דרכ"ת סי' פ"ב ס"ק כ"ו] בתרנגולי הודו, דהרי הטעם שאנו אוסרים לאכול בלא מסורת טהרה הוא מחמת דילפינן ממה שנאמר בגמרא שיש לטעות בענין בדיקת העוף בסימן דריסה דלאחר שהחזיקו לתרנגולתא דאגמא שאינו דורס שוב ראו שדרס. ושמעינן מזה שאין אנו בקיאין בדריסה כמבואר לעיל, ולכן כתבו הפוסקים דבעוף שגדל אצלנו בחצרות מאות בשנים וראינו שאינו דורס, לכן כל שנתחזק כך אצלנו מאות בשנים בזה נקטינן דסגי בבקיאות שלנו

להחזיקו באינו דורס ושפיר ממשיכים לאכלו דעל אופן כזה לא כתבו הראשונים שאין אנו בקיאין בדריסה.

והנה לפי״ז צריך לקחת את כל העופות שבבתי החרושת ולגדלם בחצרות שלנו מאות בשנים ושנהי׳ אנחנו בקיאים כמו רבותינו מלפני כארבע מאות שנה, ואז באם יצויר דבר כזה יש להתיר העופות, אבל לצערנו אנו לא ראינו ולא בדקנו כלל כל העופות שבבתי החרושת אפילו לא פעם אחת, וגם כהיום נתמעט הבקיאות כל כך שאין אתנו יודע עד מה, ואין לנו רק מה שמסרו לנו אבותינו העופות הנאכלים מדור דור ללא תערובות מינים שאינם נאכלים מאז ומתמיד.

סוף דבר נראה שבמה שכתבנו יצאנו ידי חובה להביא טענות ותשובות מה שיערערו על תיקון מסורת טהרת העופות, ואין באפשרות לדעה כל מה שיטענו ויה״ר שהקב״ה יפתח לב לקבל האמת ע״פ דרכי התורה.

נספח ו'

בענין סימני ביצים מה שנוגע למסורת טהרת עופות

יט. בגמרא חולין איתא דסימני ביצים הם רק להחמיר, דהיינו שביצה שהיא כד כד או חד חד [היינו ששתי הצדדים של הביצה שווין, ואינו כמו שאנו רגילים שצורת הביצה היא אליפסית] הוא סימן שבא מעוף טמא, אבל ביצה שהוא כד חד [דהיינו שצד אחד הוא צר יותר מהצד השני], יכול להיות מעוף טהור ויכול להיות מעוף טמא, וכך נפסק בשו"ע יור"ד סי' פ"ו [ויש בזה פרטי דינים בגוי שמביא ביצים לפנינו].

בדין אחד שמעיד על ביצת כד כד או חד חד שהוא מעוף טהור עי' ש"ך סי' פ"ו סק"א על מה שכתב המחבר דאפילו כשאומר המוכר שביצה כזו היא מעוף טהור אין סומכין עליו, וכ' הש"ך אפילו ישראל שמוחזק בכשרות שהם מעוף פלוני ואנו מכירין שאותו עוף פלוני הוא טהור אין סומכין עליו. [מפני] שהוא ודאי טמא, ואפילו יראה לנו העוף ויאמר זה העוף שהביצים באים ממנו אינו נאמן דודאי משקר עכל"ק, והנה יסוד דברי הש"ך הוא דלא מהימינינן למי שבא לומר דעוף טהור הטיל ביצה כזו בסימני טומאה, וכמו שכתב הפר"ח שם מפני שמכחיש התורה שהלמ"מ שעוף טהור יש לביצים שלו הסימן טהרה של כד חד, ולכן א"א להאמין מי שמעיד על ביצה שהיא כד כד או חד חד שהיא מעוף טהור.

אמנם מה יהא הדין באם ראינו בעצמינו עוף טהור שהטיל ביצה אחת כזו שהיא כד כד או חד חד, יעויין בפר"ת שם שכתב וזל"ק אלא דבהיכא דאיכא לפנינו עוף טהור הנאכל במסורת ובסימנא והטיל ביצה על זה הדרך [היינו כד כד או חד חד], נראה דשרי ולא סתרינן לקבלתינו בעוף זה דטהור הוא אלא דבעינן דאותו מין עוף קבלתו חזקה ואין לחוש

במינו לשום תערובת עוף טמא, אבל אם יש לחוש לשמא נתערב מין עוף טמא כיון דאיתיליד ריעותא דהטיל ביצה בסימני טומאה מחזיקנן לי׳ באיסור מכאן ואילך ואסרינן עוף וביציו, עכל״ק.

וביאור דבריו הקדושים של הפר״ת הוא פשוט דס״ל דאע״פ שהוא הללמ״מ דכד כד או חד חד הוא יכול להיות רק ביצת עוף טמא, וא״כ כשראינו שעוף הטיל אפילו רק ביצה אחת כזו בזה אע״פ שתמיד הוא מטיל ביצים בסימנים של כד חד מ״מ יש צד לאסור העוף, כיון שא״א לעוף טהור שיטיל ביצה כזו, לזה כתב הפר״ת דלא אסרינן עוף שקבלתו חזקה ואין לחשוש לשום תערובות עופות טמאים, דהיינו דהיכא שידעינן בוודאות שלא נתערב בהם שום מינים בלא מסורת טהרה אז לא סתרינן קבלתינו דעוף זה טהור [והטעם נראה דאז אמרינן דהוא דומיא דגמל במעי פרה שפעם אחת נולד ביצה בצורת טמא מעוף טהור], אבל באם יש חשש תערובות, בזה אע״פ שהחשש תערובות אין בו כדי לעשות ריעותא ולאסור מין עוף זה, מ״מ כאן דאיתיליד ריעותא שהטיל ביצה כזה שוב יש ראיה שיש כאן באמת תערובות של עוף טמא ולכן הטיל ביצה כזו, ושוב אסרינן עוף זה וביציו.

כ. והנה יל״ע כוונת הפר״ת במה שכתב דביש חשש תערובות אסרינן העוף וביציו דיל״פ דרק העוף המסויים הזה אסרינן דאמרינן שבו יש תערובות של עוף טמא, אבל העופות אחרים בדמותו ובצלמו של עוף זה שלא הטילו ביצה בסימני כד כד חד חד עומדים בחזקת כשרותם, או דכוונת הפר״ת דאסרינן עוף וביציו היינו דאסרינן לכל אלו שיש בכולם חשש תערובות כיון שעוף אחד מהם הטיל ביצה כזו.

ועי׳ בדרכ״ת סי׳ פ״ב סק״ו בא״ד שכתב שוב ראיתי דאתי לידי הספר כריתי ופליתי עם הגהות כתב יד של הגאון בית מאיר וראיתי שכתב הגאון בית מאיר בענין זה בגליון בסוף הקונטרס פני נשר וז״ל הא ודאי

אם יש להם ג׳ סימנים שבגופו בלי שום פקפוק וגם כף רגליהם והחרטום רחב ובהביצים אין ריעותא אף דעתי נוטה להתיר יותר מלאסור, אבל אם חסר אחד מכל התנאים דלעיל ומכ״ש אם נודע שמין זה אף רק איזה מהן הטילו ביצים בסימני טומאה, בלי ספק הם אסורים כחזיר וכו׳ ואף שאפשר בפעם שטהור יולד טמא, הוא במקרה ולא בהווה אלא ודאי טמא הוא ודורס ותוכחש הקבלה והם אסורים כחזיר עכל״ק. ולכאורה משמע מדברי הבית מאיר דכל שאחדים מהם הטילו ביצים כאלו אוסרין כל המין.

כא. והנה בפטמים התעשייתיים שלנו יש בביצים ריעותא גדולה, ובשעה שעורר רבינו בעל שבט הלוי זצוק״ל על ענין מסורת העופות בדקנו בביצים שמולידים את הפטמים הנאכלים ונמצא הרבה ביצים שהם כד כד או חד חד, ואמרו אז הגנטיקאים שזה מפריע להם מאד בהדגרה כי צריך לדעת איזה צד הוא הכד והחד כדי להדגירם בצורה נכונה שאם לא אזי אחוזי בקיעת האפרוחים יורדים. ויש שתי אחוז שאפילו העובדים המיומנים של המדגרה לא מצליחים להבחין בין שתי הצדדים ובתי החרושת מנסים כל זמן להתגבר על הבעיה הזו, [כנראה בסלקציה של כל הביצים שבצורה זו ההצלחה אינה מושלמת ונשאר עדיין כמות של כשתי אחוז כד כד או חד חד. אולי כיום העניין כבר קצת יותר טוב]. אמנם אף שיש לדון שבמדידה יש כאלו ביצים שאע״פ שנראים כד כד יתברר שיש כל שהוא הבדל בין הכדדים ומבואר בפוסקים דבנמצא כזה בלול של תרנגולים יש להקל אך יש לדחות שכאן לא סמכינן על מדידה מפני התערובת שיש, אך כפה״נ יש מעט ביצים שהם כד כד או חד חד ממש.

ולפי״ז הענין חמור ביותר שיש כאן ראיה ברורה שיש כאן תערובות של עופות טמאים ממש, והבית מאיר כתב שאפילו רק אחדים הטילו ביצים

כאלו אסורים כחזיר ועיין בתשובת מנחת יצחק הנ״ל שבספיקות שרצה להתיר הכלים שאינם בני יומן התנה שלא יהא ריעותא בביצים. וצע״ג לפי״ז להתיר הכלים שאינם בני יומן.

נספח ז'

האם יש לסמוך על דעת הבית שלמה שמתיר מחמת זה וזה גורם מותר

מסקנת ההלכה הוא במנחת יצחק הנ"ל שדעת הבית שלמה הוא פלא ולא קיי"ל לסמוך ע"ז לקולא עיי"ש. [וביותר שכהיום אינו שייך כלל כל ההיתר של הבית שלמה כיון שהוא היה בקי לבדוק בסימנים גם בזפק, וגם לא היה ריעותות של תערובות תרנגולי בר שהם ודאי טמאים וגם לא ריעותות מסימני ביצים, ולכן בנד"ד אין בזה שום צד סמיכה להקל] וכמבואר בארוכה בתשובת מנחת יצחק הנ"ל שהוא בתראי וליקט כל הפוסקים, ועי' בדברי חיים הנ"ל ובחזו"א יו"ד סי' י"ג ס"ק י"א וכ"ה להדיא בחת"ס על סוגיית נשר שנקטו שהביאור בתוס' נדה נ' דתרנגולתא דאגמא היה טמא מחמת סימני טומאה כנשר ולכן כתבו התוס' דמעפרא גביל דומיא דביצת טריפה אבל לענין כ"ד עופות טמאים ל"ש לזה וזה גורם ואסור, וכ"ה בחידושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם בפ"ג מהל' מאכא"ס הי"א. [ועי' חזו"א שם שכ' ועוף טהור שנתעברה מטמא הולד טהור ואין לאסור משום עיבורו מן הטמא כסברת תוס', ע"כ, ולא נתברר כוונת החזו"א שמצד אחד נקט עוף טהור מטמא ומשמע דכוונתו על כל עוף טהור שנתעבר מטמא ומצד שני כתב כסברת התוס' ועל סברת התוס' כתב החזו"א דאיירי בעוף שאינו מכ"ד מינים טמאים [או דזהו רק בתרנגולתא דאגמא ואפילו בעוף שאינו מכ"ד מינים טמאים לא אמרינן מעפרא קא גביל] אבל בעוף שהוא מכ"ד מינים טמאים דאיסורו מחמת מינו לא מתירין מצד זו"ז גורם [ועי' חזו"א סי' י"א סק"ב ד"ה וטהורה, וע"ע במנחת יצחק הנ"ל שדייק מדברי התוס' חולין ס"ב: ד"ה תרנגולתא שכתב רק היוצא מן הטהור טהור ומדלא כתב ג"כ שהיוצא מן הטמא טמא לאסור הזרע האב שמע

מיני דלענין זרע האב אינו אוסר, אך הוא ז״ל לא הי׳ לו התוס׳ הרא״ש ששם באמת כתב גם והיוצא מן הטמא טמא והתוס׳ דידן קיצרו וכוונתם דיוצא מן הטהור טהור ומטמא טמא].

מכתבי
הרבנים

מכתבי הרבנים

סימן קיג

ב"ה, יום ב' לס' אלה הדברים ד' מג"א תשנ"ח לפ"ק

כבוד ידידינו הה"ג מופלג טובא הרב ר' יחזקי' חבחן שליט"א

אחדשה"ט ושי"ת בכבוד,

יקרתו והקונטרס קבלתי, הנה נפעורתי ע"י מע"כ מ"מ מופלג ומעולה על כמי מעלמים של עופות, וגם נקי סיעב בענין גידול העופות הטהורים בהה"ק, ע"ד המכשלה שהתחילה להתפשט מאד בתקופה האחרונה שמרבינים ע"ז, מינים שונים של קוני המרגולים, וחה כדי לפי דבריהם לשנה המין ולערב גנים שונים כדי לזכות בשנה ממון במכירת העופות.

ונתברר למעלה מכל ספק שמינים שמרבינים לפעמים הזכר הוא ממין מרגול עוף שאין לו מסורה עליו ובמשך הדורות מדקדקי ההלכה פרשו ממין זה.

והיות כי אנו נמשכים אחרי פסיקת רבינו הרמ"א ביו"ד סי' פ"ב בסימני עופות דאין לסמוך ע"ז ואין לאכול שום עוף אלא במסורה שקבלו שהוא טהור, וכן נהגים, ואין לשנות ע"כ.

וגם לדעת רבינו הב"י בשו"ע שלא נחית לזה, הייט בעופות שבדקו אותם ונמצאו כל הג' סימנים של טהרה בגופם, זפק וקורקבן נקלף, ואצבע יתרה, אשר זה מספיק לשיטת רבינו משה בר יוסף הידוע בפרק א"ט שמזה מוכח שאינו דורס ג"כ, אבל למעשה משם רבינו הב"י גם לדעת רש"י דגם זה לא מספיק ובעינן ידיעה ברורה מכל ד' סימני טהרה.

והיות כי הדברים נמצרים בסיום ביד מגדלי העופות שאין להם שום ידיעה בשטת זה גם אם הם שומרי תורה ומצות ומכ"ש האחרים שרחוקים מזה, א"כ דבר ממור לפניו שמתערבים מינים שאינם בדוקים בטהרתן עם המינים המקובלים, ונמכרים ונשחטים הגידולים אח"כ בתור עופות במסורה בלי להרגיש.

וגם אם נתקבל בהוראת מרן הא"ם יו"ד סי' ע"ד בענין בר אוה הבר שהרבינו על בר אוה בימי, ובר אוה הבר אין אוכלים מדין שבלע מסורה, והמיר הבילים והאפרוחים, הנה כל הגידולים שלרף שם הא"ם לא שייכים בדינו. וכיו"ב בחשובת בית שלמה יו"ד מ"א סי' קמ"ד שמלדד בל"ל, אבל לא רצה לסקל למעשה בטולדים עצמם [מלבד הבילים] רק בגידוף הבכמת גדולי הדור, יעש"ה מריבות דבריו.

והנה הגאונים הללה מדברים בב"פ מעופות שחפרים מסורה אבל אין פקפוק בסימנים כי נתברר, ואעפי"כ נתקשו להמיר מכח חברון המסורה אעפ"י שהמדובר רק בזרע הזכר ואיכא לד דוח"ב, וגם לד אין מושמין לזרע האב, עיין הי' בדבריהם הק' ובשאר רוב ספרי גדולי אחרונים שדנו בזה.

אבל מדון שלפניו כבר כתבתי דהוא משנה ממור דבעשים הדברים ע"ד אינם בקיאים כלל, וגם הוא דבר תמידי, וכבר כתבתי בעניי בכמ"ק שאין להעמיד הנהגת הכלל על דברים של דיעבד, ובפרט לענין קדושת האכילה, ונתרבה מיום ליום שמרבינים המינים, בלי לדועע מה מרבינים, והדברים יבואו ח"ו למכשול גדול בפיסור מאכלות.

ע"כ עליו להתעורר ולעמוד בהשגחה ממורה שלא להכיל לשמיטת עופות רק ממקור שהוא בדוק ממשם תברונת מינים, ושהאפרוחים גדלים רק ממין שהמסורה ברורה בלי פקפוק בין מלד הזכר ובין מלד הנקבה, - והשי"ת יצילנו ממכשולים ופגיעה ח"ו בקדושת יבראל.

והרני דוש"ת.

מצפה לרחמי ה'

בית דין צדק
לכל מקהלות האשכנזים
שע"י "העדה החרדית"
פעיה"ק ירושלם תובב"א
רח' שטראוס 26/א
ת.ד. P.O.B 5006 טל. TEL 02-6236550 פאקס FAX 02-6221317

BETH DIN TZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
26\A STRAUSS ST.
JERUSALEM

בס"ד יום א' לסדר והי' עקב תשמעון תשע"נ לפ"ק

לכבוד חברת "מסורת טהרת העופות" העוסקים ביצור העופות עם מסורת תחת השגחת הבד"ץ

מאחר שנתברר לנו שעניין גידול מקור העופות נעשה במפעלים בחו"ל בחשש תערובת עופות בלא מסורת, ועל כן תוקמה חברה הנ"ל ליצר עופות שיש להם מסורת טהרה בהשגחתנו מתחילת הייצור. לזכות לכל כלל ישראל באכילת עופות טהורים ללא שום חשש

והיות והמשימה העומדת לפני החברה הנ"ל טעון בקשיים גדולים עד מאוד וכן משקיעים מאמצים גדולים והוצאות גדולות מאוד להצלחת העניין

ע"כ אנו מזהירים לכל יהין מאן דהוא להשיג גבול למשך חמש עשרה שנה ולא למייע בכל דרך שהוא וכן לא לקנות מהם עד תאריך הנ"ל,

ומן השמים ישלחו ברכה והצלחה לכל העוסקים בדבר מצוה גדולה זו ובזכות הזהירות במאכלות יתברכו בכל טילי דמיטב

ובעה"ח

יצחק שלום

בית דין צדק
לכל מקהלות האשכנזים
שע"י "העדה החרדית"
פעיה"ק ירושלם תובב"א
רח' שטראוס 26/א
ת.ד. 5006 P.O.B

BETH DIN TZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
26\A STRAUSS ST.
JERUSALEM
FAX 02-6221317 פאקס TEL 02-6236550 טל

בס"ד יום ג' לסדר והי' עקב תשמעון תשע"ג לפ"ק

לכבוד ועד השחיטה המהודרת דעדתנו הע"י

ולחברת "מסורת טהרת העופות" העוסקים ביצור העופות עם מסורת תחת השגחת הבד"ץ

אנו עומדים בס"ד למדר שחיטה עם עופות בהשגחה על מסורת המקובלת שכשרה למהדרין מן המהדרין שאין עוד הכשר דומתו וצריך לזה עבודה וטרחת רבה, ועל כן הוקמה הברה הנ"ל לייצר עופות שיש לתם מסורת טהרת בהשגחה מתחילת היצור.

ולכן מוטל על ועד השחיטה לעשות ככל האפשר שהתיקון יצא לפועל במהרה שיתחילו תיכף ומיד בייצור העופות בהשגחה, ואנו מתחייבים לחברה הנ"ל שלאחר שייצרו עבורנו העופות האלו עם המסורת יחייבו את בעלי המשחטות שתחת השגחתנו לקנות אך ורק מעופות אלו אף שיהיו יקרים קצת לפי הצורך, וכמובן שעד שהמחיר יגיע למחיר השוק המחיר תהי' בפיקוח ועדת הפיקוח שקבעו ע"י בורר לקבלת המחיר ומן השמים ישלחו ברכה והצלחה לכל העוסקים בדבר מצווה גדולה זו ובזכות הזהירות במאכלות יתברכו בכל מילי דמיטב

ובעת"ח

RABBI MOSHE SHOUL KLEIN
Dayan in Beth Din of Hagaon Harav Wozner Zatzal
and Rabbi of "Or Hachayim" area Bnei Brak

משה שאול קליין
דומ"צ בביד"צ דמרן הגר"ש ואזנר זצלל"ה
ורב שכונת "אור החיים" בני ברק

ב"ה, יום ב' לס' אלה חדברים
ד' מנחם אב תשע"ו לפ"ק

בענין כשרות מסורת העופות

הנה זכרתי ימים מקדם אשר מרן רבינו פוסק הדור הגר"ש ואזנר זצ"ל כינס בביתו כמה פעמים בנושא כשרות מסורות התרנגולים אשר נשחטים תחת השגחות מהודרות, אמנם נתברר שאופן גידול העופות נעשים ע"י שמרכיבים מינים שונים כדי לחשביח מקחן, ונתברר למעלה מכל ספק שהמינים שמרכיבים הזכר הוא ממין תרנגול עוף שאין לנו מסורת עליו, [וכהיום נתברר שגם הנקבה מערבין במינים שונים].

וכמה נצטער אותו צדיק על המשנה החמור שיש באכילת עופות אלו ובפרט שאסור להעמיד הנהגת הכלל על דוחקים, ומרן רבינו זצ"ל כתב בתשובתו הרמה ביום ז' מנ"א שנת תשנ"ח להזהיר ע"ז, ונדפס בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קי"ג) וסיים בלשונו הקדוש ע"כ עלינו להתעורר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטת עופות רק ממקור שהוא בדוק מחשש תערובת מינים, ושהאפרוחים גדלים רק ממין שהמסורה ברורה בלי פקפוק הן מצד הזכר הן מצד הנקבה - והשי"ת יצילנו ממכשולים ופגיעה חי"ו בקדושת ישראל, עכ"ל.

והנה מרן רבינו זצ"ל קרא לכמה אנשים הידועים במסירות נפש לדבר שבקדושה שיעשו השתדלות אצל גבירים שיסכימו להשקיע ממון כדי להחזיר את טהרת מסורת העופות לכלל ישראל, וגם שיחפשו חיפוש אחר חיפוש למצא תרנגולים שלא נגעה בהם יד אדם לערב מין בשאינו מינו, ולקחו על עצמם שליחות זו במסירות נפש, והסתובבו מאות פרסאות במקומות נידחים, וגם בדקו אצל משמרי עופות המקפידים שלא לערב המינים, ועלה בידם הבירור שהעוף הנקרא "ברקל" שמקורו ממדינת בלגיה ואשכנז הם מהעופות שהם במסורת בלי שום פקפוק.

אמנם כדי שיוכלו להביא עופות אלו לקהל החרדים לדבר ה' צריך יגיעה גדולה והשקעה עצומה של מליוני דולרים וגם עופות אלו הם יקרים בהרבה מעופות הרגילים מפני אופן גידולם ועוד סיבות, וע"כ הוקמה חברת "מסורת טהרת העופות" העוסקים לגדל העופות הנ"ל כדי להביא העופות האלו לציבור היראים, ועל פי הדין צריך לגדור שלא יסיג שום אדם את גבולם לעסוק ביצור העופות של מסורת עד חמש עשרה שנה.

ויהי רצון שנזכה להחזיר עטרה ליושנה שכלל ישראל יזכו להעלות על שולחנם עופות כשרים בלי פקפוק, והעוסקים בזה יזכו שחפץ ה' בידם יצלח ושיתברכו בכל מילי דמיטב.

ועי"ז באתי עה"ח
משה שאול קליין

משה שאול קליין
ורב שכונת אור החיים בני ברק
בית דין דמרן הגר"ש ואזנר שליט"א

בתי דין צדק בני ברק

בס"ד,

הובא לפנינו תרנגולים הנקראים בראקל ומצד הדין אין אנו רואים בהם שום שינוי המצריך מסורת, אולם מכל מקום כדי להסיר כל צל ספק קיבלנו העדויות הנ"ל

י"ד מנחם אב תשע"ז לפ"ק

הריני לאשר שראיתי את העופות הנקראים בשם בראקל, ונשאלתי ע"י הבי"ד של הרב וואזנר זצ"ל וע"י הבי"ד של הרב קרליץ שליט"א אם הם דומים לעופות ששחטו בעבר ברומניה וכן בא"י בשנים עברו בשוק הכרמל, ועניתי שהם עופות טבעיים ששחטו פעם הן ברומניה והן בא"י.

וע"ז באתי עה"ח

דוב דסקל

שו"ב

י"ד מנחם אב תשע"ז לפ"ק

אני הח"מ הרב רפאל עשור שו"ב במרוקו ובא"י למעלה מיובל שנים וזכיתי לשחוט עבור הצדיק הבבא סאלי זצ"ל ועוד צדיקים, נשאלתי ע"י הבי"ד של הרב וואזנר זצ"ל וע"י הבי"ד של הרב קרליץ שליט"א, בדבר העופות שע"י חברת מסורת טהרת עופות, הנקראים בראקל, האם הם דומים לעופות ששחטו בעבר או שיש בהם איזה שינוי, ועניתי, שהם ממש כדוגמת העופות ששחטו במרוקו וכן העופות הטבעיים ששחטנו בעבר בא"י.

וע"ז באתי עה"ח

ע"ה רפאל עשור שו"ב ס"ט

אני הח"מ שניאור זלמן טאבאק, שו"ב כחמישים שנה, בתל אביב, ובקהילת סאטמאר בב"ב, נשאלתי ע"י הבי"ד של הרב וואזנר זצ"ל וע"י הבי"ד של הרב קרליץ שליט"א, בדבר העופות שע"י חברת מסורת טהרת עופות, הנקראים בראקל, ונוצותיהם ארוכים, וצבע הנוצות הינם חומים ולבנים- שחורים ולבנים- והינם דומים לעופות שנקראים בציבור עופות ערביים, ושחטו אותם בלי שום פקפוק, וראיתי שוחטים שהיו לפני מלחמת העולם השניה, וגם שחטו אותם בלי שום פקפוק ושאלה.

באעה"ח יום א י"ד מנחם אב תשע"ז

שניאור זלמן טאבאק

במותב תלתא הוינא ובאו לפנינו השוחטים דלעיל ה"ה הרב דוד דסקל שו"ב דקהילת ויז'ניץ ושוחט בת"א יותר מיובל שנים וה"ה הרב רפאל עשור שו"ב במרוקו וגם בתל אביב יותר מיובל שנים והרב שניאור זלמן טאבאק, שו"ב בקהילת סאטמאר בב"ב ושו"ב בתל אביב כחמישים שנה, והעידו בפנינו שהעופות שהביאו לפנינו, הנקראים בראקל שהובאו ע"י חברת מסורת טהרת עופות, הם עופות טבעיים, שהיו רגילים לשוחטם הן בחו"ל והן בא"י.

וע"ז באנו עה"ח

משה שאול קליין **שריאל רוזנברג** **מנחם מנדל לובין**

בית דין צדק בני ברק

RABBI MOSHE SHOUL KLEIN
Dayan in Beth Din of Hagaon Harav Wozner Zatzal
and Rabbi of "Or Hachayim" area Bnei Brak

משה שאול קליין
דומ"צ בביד"צ דמרן הגר"ש ואזנר
זצללה"ה
ורב שכונת "אור החיים" בני ברק

ב"ה, יום מנחם אב תשע"ז לפ"ק

דעת מרן בעל "שבט הלוי" זצ"ל בענין מסורת התרנגולים הנקראים "בראקל",
כדי להביא את דעת מו"ר פוסק הדור זצ"ל הריני להביא את העובדות דלקמן,

א. רבינו זצ"ל נתעורר לפני כעשרים שנה על נושא כשרות מסורת התרנגולים בזמנינו הנקראים עוף פטם אשר יש כמה מפעלים של גויים שהם המתעסקים בזה, וכדי להשביח מקחם מערבים מינים שונים בעופות אלו, וכפי הידיעה אז היה רק חשש שעירבו את זרע הזכרים של מינים אחרים בנקבות כשרים, וכינס כמה רבנים גדולים וביניהם הגר"נ קרליץ שליט"א לדון בשאלה זו כדרכו לעשות כן בכל שאלה הנוגע לכלל ישראל, ונמנו וגמרו שיש בזה שאלה חמורה וצריך לעשות פעולות כדי לשנות פני הדברים שיוכלו כלל ישראל לאכול עופות הכשרים שיש להם מסורת, וכתב תשובה שנדפסה בחלק עשירי (סי' קי"ג) וכתב שם כמה צדדים להתיר בדיעבד, אבל לא נחה דעתו שיהיה דבר שיש שאלות חמורות עולות על שולחן בני ישראל הכשרים.

ב. ושוב כינס רבינו כמה ת"ח אנשי אמת ומביני מדע וגם ביכלתם להוציא הוצאות ע"ז, ושלחם לילך למקומות בחו"ל אשר גדלים התרנגולים באופן טבעי ללא הכלאות, והלכו בשליחות רבינו זצ"ל ובברכתו ממקום למקום ובירור בירור אחר בירור עד שהגיעו לתרנגולים הנקראים "בראקל" שגדלו באופן טבעי ללא כל תערובת מינים אחרים, ובאו לרבינו זצ"ל וסיפרו את כל הבירורים שעשו, וסמך ידו עליהם וביקשם להביא את העופות הנ"ל לארץ ישראל ולהתחיל בגידולם, והצליחו להביא כמה עופות כדי שרבינו זצ"ל יראה בעיניו את העופות, ואמר בשמחה שזה תואר העופות שהיו קודם המלחמה שגדלו החצירות, [וידוע דלרבינו זצ"ל היה טביעת עין חדה כשראה אדם לפני ששים שנה זכר תוארו בדיוק והכירו כשראהו שנית].

ג. אחר שזכו לברר את מסורת התרנגולים הנקראים "בראקל" שהם אלו שאכלו אבות אבותינו מדורות עולם כפי שהעיד רבינו זצ"ל ניסו העוסקים בדבר להביא לארץ ישראל ולהתחיל בגידולם ונתקלו בקשיים רבים מצד השלטונות, ולא עלה בידם עד הנה, אמנם לאחרונה נתגברו ע"ז והתחילו לגדל בארץ ישראל מעופות אלו, וכמובן שעופות אלו יקרים מאד כי צריך להשקיע בגידולם וגם גדלים באופן טבעי כמה חדשים ולא כהעופות הרגילים שמגדלים אותם רק כחמישה שבועות.

ד. והנה העופות שרגילים היום הנקראים עוף פטם שונים קצת בצורתם מצורת התרנגולים שהיו רגילים בהם לפני כשמונים שנה, וזה בא ע"י ההכלאות השונים שנעשו בזה, עד שחושבים על העופות שיש בהם מסורת כעופות משונים מהעופות הרגילים, והאמת שהעופות הנקראים "בראקלי" הם העופות שהיו רגילים בהם מדורות עולם.

ה. כמו כן פשיטא לרבינו זצ"ל דמה שאכלו בשנים האחרונות ללא שום ידיעה על מקור העופות לא הוי בגדר מסורת, רק מה שרואים שגדלים באופן טבעי כמקדמת דנא, ולא מה שמגדלים באופן מלאכותי, ללא שום ידיעה על מקור העופות.

ו. ולאחרונה נתברר שיש חששות על תערובות של נקיבות ממינים אחרים בעוף פטם, ונמצא שחלק מהלימוד זכות שמבואר בתשובה שכתב רבינו זצ"ל אינו קיים.

ויה"ר שנזכה להחזיר עטרה ליושנה שיוכלו כל בית ישראל לאכול רק מבשר שאין בהן חששות כלל ונזכה להגאל בגאולת עולם בב"א.

וע"ז באתי עה"ח

משה שאול קליין

מכתב מהרבנים הגאונים דכולל חזו"א שליט"א

בעזהשי"ת

זה יותר מעשר שנים אשר בשליחות מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל חיפשנו להחזיר עופות שברור שהם במסורת טהרה. וחיפשנו במקומות נידחים ואצל משמרי עופות ועלה בידינו שהעוף שנקרא .... שמקורו במדינת בלגי' ואשכנז הוא בצורת העופות שבמסורת ללא פקפוק, וגם נתברר חזקתו שאינו מעורב בעופות בלא מסורת, ובהסכמת מרן הגרי"ט ווייס הגאב"ד שליט"א, ומרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ובבירור שגם מרן הגר"נ קרליץ שליט"א שלח עופות אלו לשחטם בבית השחיטה של העדה החרדית ואכלו בעצמו. וכן נתחזק ע"פ עוד כמה בעלי זכרון שהסכימו שאלו העופות שצורתם כך נאכלו בתפוצות ישראל שהם הם התרנגולים הרגילים שהי' העוף בפולין בהונגרי' ובליטא ונאכלים ע"י כל קהלות ישראל במושבותם.

ויה"ר שתתרבה הדעת להחזיר מסורת טהרת עופות.

שמואל הלפרין

שמואל הלפרין

הנה לאחר חיפוש ובירור אחר עוף טהור ללא תערובות בקצוי תבל, בס"ד נמצא במדינות אשכנז, ולאחר דרישה וחקירה עלה בידינו כי העוף הנקרא ... הנו תרנגול משומר ובחזקת טהור במסורת הנדרש עפ"י הדין בב"י סי' פ"ב וכדברים האמורים לעיל.

מנחם מנדל לובין

מנחם מנדל לובין

בית הוראה
שע"י בית המדרש "הליגמן"
מרכז בני ברק
רח' הרב קוטלר 2 (פינת רבי עקיבא 97)
טלפון: 03-5788220 פקס: 072-2722352

בס"ד, יום בו' תמוז תשע"ז

בקצרה דברי התורה הנקבעים בכשרות העופות
הלא מתוך העובדות נראית דו הבלבולים של דעות
מוגים מאוד ידועים ובמרבית הדתות שם הלו מ"ס קיים
וכמה העונש הזה יותר חמור
וגנה דתה קמו אנשים ראויים בעת חדרות ומסורת טהרת העופות
ומשגלים בין מקרו טהור דבריהם הדון דו הגשתם כבר ובכן
מ"ב דיוגו יש להתחשב דעופות אלו דוקא
ובכן להתיר כשרות מסורת העופות למקרוהו
מתחת מגל לבר

הרב מנחם מנדל לובין
רח' ברסלב 15
בני ברק

בס"ד, יום כ"ו תמוז תש"ל

תרנגול צא בנקבה "דרקאל" שלא דיקומו כל התרנגולת
המצוה ואין נוגע בו מנין אלא שבדר הנעבדת
באונים אונים כפי שהיה בדרך ואדני כן לגסין
כל ספק. הרבו לפני מה בשרן קולף שלוקח
לפני שיש ומן ואולי בחצקת תרנגול מחצין
מחת שלא לגבין